

ISSN 2738-0343

РЕПУБЛИКА СРБИЈА

УПРАВА ЗА ЗАЈЕДНИЧКЕ ПОСЛОВЕ РЕПУБЛИЧКИХ ОРГАНА

**ОДЕЉЕЊЕ ЗА ИНФОРМАЦИОНО-ДОКУМЕНТАЦИОНЕ
И БИБЛИОТЕЧКЕ ПОСЛОВЕ**

**ИНФОРМАТИВНИ
БИЛТЕН**

**БРОЈ 2
2021.**

Одељење за информационо-документационе и библиотечке послове Управе за заједничке послове републичких органа већ више од тридесет година једном месечно објављује Информативни билтен, којим обавештава кориснике о обновљеном информационо-документационом и библиотечком фонду.

Обавештавамо кориснике да БАЗИ ПРАВНИХ ПРОПИСА Одељења за информационо-документационе и библиотечке послове Управе, која је дневно ажурна и притом бесплатна, могу приступити путем следеће интернет адресе:

<http://bpp.uzzpro.gov.rs>

Из наше базе која садржи преко 130.000 прописа и преко пола милиона скенираних страна службених гласила, за свега неколико минута може се добити како важећи тако и неважећи пропис, у штампаној верзији или електронском поштом, као што се може добити и телефонским путем свака информација о статусу траженог прописа.

БИЛТЕНИ у електронском облику могу се преузети на адреси:

<http://www.uzzpro.gov.rs/biblioteka-bilteni.html>

Целокупан библиотечки фонд може се погледати на адреси:

<http://www.uzzpro.gov.rs/biblioteka-knjige.html>

Дигитална библиотека налази се на адреси:

<http://www.uzzpro.gov.rs/biblioteka-digit.html>

За коришћење целокупног фонда, као и за информације о правним прописима објављеним у службеним гласилима, корисници се могу обратити Одељењу:

1. Немањина бр. 22-26,
телефон: 3616-296, 363-1620, 363-1104, 3613-734/лок. 1620 и 1104

или електронски: **biblioteka@uzzpro.gov.rs**

Главни и одговорни уредник: Смиља Богдановић, начелник Одељења
smilja.bogdanovic@uzzpro.gov.rs

Технички уредник: Јелена Васиљевић, орг.пријема и евиденције захтева корисника

Сарадници: Гордана Јуришић, документалиста
Смиљана Павков, документалиста
Гордан Горуновић, оператер за системе базе података
Лепосава Милановић, оператер припреме података
Радмила Тубин-Михајловић, орг.пријема и евиденције захтева корисника
Дејан Станојловић, оператер за системе базе података

Лектор: Смиља Богдановић
Коректор: Јелена Васиљевић

Компјутерска обрада: Радинка Мићовић, програмер софтверских решења и
Одељење за информационо-документационе и библиотечке послове

ШТАМПА: УПРАВА ЗА ЗАЈЕДНИЧКЕ ПОСЛОВЕ РЕПУБЛИЧКИХ ОРГАНА
Београд, Немањина 22-26

САДРЖАЈ

- 1.** Преглед одабраних правних прописа објављених у службеним гласилима Републике Србије, Аутономне Покрајине Војводине и Града Београда
- 2.** Списак претплата на дневне листове, службена гласила и часописе
- 3.** Дигитална библиотека Управе за заједничке послове
- 4.** Преглед старих публикација
- 5.** Преглед нових књига
- 6.** Листа најчитанијих књига

1

**ПРЕГЛЕД ОДАБРАНИХ ПРАВНИХ ПРОПИСА
ОБЈАВЉЕНИХ У СЛУЖБЕНИМ ГЛАСИЛИМА
РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ, АУТОНОМНЕ ПОКРАЈИНЕ
ВОЈВОДИНЕ И ГРАДА БЕОГРАДА**

УСТАВНОПРАВНИ И ПОЛИТИЧКИ СИСТЕМ

Службени гласник Републике Србије

Укази о додели одликовања, Службени гласник Републике Србије бр. 12/2021

Указ о постављењу на дужност изванредног и опуномоћеног амбасадора Републике Србије у Републици Азербејџан, Драгана Владисављевића, Службени гласник Републике Србије бр. 15/2021

Указ о опозиву са дужности изванредног и опуномоћеног амбасадора Републике Србије при Карипској заједници (CARICOM), са седиштем у Вашингтону, Ђерђа Матковића, Службени гласник Републике Србије бр. 16/2021

Указ о постављењу на дужност изванредног и опуномоћеног амбасадора Републике Србије при Карипској заједници (CARICOM), са седиштем у Вашингтону, Марка Ђурића, Службени гласник Републике Србије бр. 16/2021

Указ о опозиву са дужности изванредног и опуномоћеног амбасадора Републике Србије у Републици Салвадор, на нерезиденцијалној основи, са седиштем у Сијудад Мексикоу, Горана Мешића, Службени гласник Републике Србије бр. 16/2021

Указ о постављењу на дужност изванредног и опуномоћеног амбасадора Републике Србије у Републици Салвадор, на нерезиденцијалној основи, са седиштем у Сијудад Мексикоу, Татјане Цонић, Службени гласник Републике Србије бр. 16/2021

Аутентично тумачење одредбе члана 2. став 1. тачка 3) Закона о спречавању корупције („Службени гласник РС”, бр. 35/19), Службени гласник Републике Србије бр. 11/2021

Уредба о измени и допуни Уредбе о војној легитимацији, Службени гласник Републике Србије бр. 11/2021

Одлука о измени Одлуке о броју посебних саветника министара и мерилима за накнаду за њихов рад, Службени гласник Републике Србије бр. 9/2021

Одлуке о измени Одлуке о броју судија у судовима, Службени гласник Републике Србије бр. 10/2021

Одлука о отварању Конзулата Републике Србије у Алањи, Република Турска, Службени гласник Републике Србије бр. 11/2021

Одлука о образовању Комисије за разматрање питања у вези са споровима пред међународним арбитражама, Службени гласник Републике Србије бр. 11/2021

Службени лист Аутономне Покрајине Војводине

Одлука о допуни Одлуке о Књизи графичких стандарда Аутономне Покрајине Војводине, Службени лист Аутономне Покрајине Војводине бр. 5/2021

ФИНАНСИЈЕ И ПРИВРЕДА

Службени гласник Републике Србије

Уредба о утврђивању Просторног плана подручја посебне намене инфраструктурног коридора државног пута IB реда, Ауто-пут Е-75 Београд – Ниш (петља „Пожаревац”) – Пожаревац (обилазница) – Велико Градиште – Голубац, Службени гласник Републике Србије бр. 7/2021

Уредба о утврђивању Програма финансирања активности и мера унапређења ефикасног коришћења енергије у 2021. години, Службени гласник Републике Србије бр. 9/2021

Уредба о утврђивању Програма подршке подизању иновационих капацитета јединица локалне самоуправе на територији Републике Србије за 2021. годину, Службени гласник Републике Србије бр. 9/2021

Уредба о утврђивању Програма коришћења средстава за решавање стамбених потреба и друге програме интеграција избеглица у 2021. години, Службени гласник Републике Србије бр. 9/2021

Уредба о утврђивању Програма подршке унапређењу иновационих капацитета на територији Аутономне Покрајине Косово и Метохија за 2021. годину, Службени гласник Републике Србије бр. 9/2021

Уредба о минималним техничким условима код обавезне уградње система техничке заштите у банкама и другим финансијским организацијама, Службени гласник Републике Србије бр. 9/2021

Уредба о утврђивању лучког подручја међународног путничког пристаништа у Новом Саду, Службени гласник Републике Србије бр. 9/2021

Уредба о утврђивању Програма директних давања из буџета Републике Србије привредним субјектима у приватном сектору у циљу ублажавања економских последица проузрокованих епидемијом болести COVID-19 изазване вирусом SARS-CoV-2, Службени гласник Републике Србије бр. 11/2021

Уредба о утврђивању Програма распореда и коришћења субвенција за подршку раду угоститељске и туристичке привреде због потешкоћа у пословању проузрокованих епидемијом болести COVID-19 изазване вирусом SARS-CoV-2, Службени гласник Републике Србије бр. 11/2021

Уредба о допуни Уредбе о утврђивању Државног програма помоћи и обнове оштећених породичних стамбених објеката у својини грађана услед дејства поплава и града у јуну 2019. године, Службени гласник Републике Србије бр. 11/2021

Уредба о утврђивању Програма управљања водама у 2021. години, Службени гласник Републике Србије бр. 11/2021

Уредба о издавању доплатне поштанске марке „КРОВ 2021”, Службени гласник Републике Србије бр. 11/2021

Уредба о утврђивању Листе категорија квалитета ваздуха по зонама и агломерацијама на територији Републике Србије за 2019. годину, Службени гласник Републике Србије бр. 11/2021

Уредба о измени и допуни Уредбе о основима и мерилима за увећање плате и друга новчана примања професионалног припадника Војске Србије за време рада у иностранству, Службени гласник Републике Србије бр. 11/2021

Уредба о распореду и коришћењу средстава за субвенционисање заштићених природних добара од националног интереса у 2021. години, Службени гласник Републике Србије бр. 15/2021

Уредба о изменама Уредбе о расподели подстицаја у пољопривреди и руралном развоју у 2021. години, Службени гласник Републике Србије бр. 15/2021

Уредба о проглашењу Споменика природе „Калемегдански рт”, Службени гласник Републике Србије бр. 15/2021

Уредба о изменама и допунама Уредбе о условима и критеријумима усклађености државне помоћи ради отклањања озбиљног поремећаја у привреди проузрокованог епидемијом заразне болести COVID-19, Службени гласник Републике Србије бр. 17/2021

Уредба о допуни Уредбе о условима и критеријумима усклађености државне помоћи ради отклањања штетних последица проузрокованих епидемијом заразне болести COVID-19, Службени гласник Републике Србије бр. 17/2021

Уредба о измени Уредбе о условима и критеријумима усклађености државне помоћи кроз докапитализацију учесника на тржишту ради отклањања поремећаја у привреди проузрокованих епидемијом заразне болести COVID-19, Службени гласник Републике Србије бр. 17/2021

Одлука о изради Просторног плана подручја посебне намене за реализацију пројекта „Српско-кинески индустријски парк Михајло Пупин”, Службени гласник Републике Србије бр. 9/2021

Одлука о изменама и допунама Одлуке о одређивању робе за чији је увоз, извоз, односно транзит прописано прибављање одређених исправа, Службени гласник Републике Србије бр. 9/2021

Одлука о образовању Националног савета за заштиту потрошача, Службени гласник Републике Србије бр. 9/2021

Одлука о образовању Радне групе за израду Предлога стратегије развоја стартап екосистема Републике Србије од 2021. до 2025. године, Службени гласник Републике Србије бр. 9/2021

Одлука о изради Стратешке процене утицаја Просторног плана подручја посебне намене нове луке у Београду на животну средину, Службени гласник Републике Србије бр. 10/2021

Одлука о распореду и коришћењу средстава за реализацију пројеката Националног инвестиционог плана утврђених Законом о буџету Републике Србије за 2021. годину, Службени гласник Републике Србије бр. 11/2021

Одлука о допуни Одлуке о проглашењу елементарне непогоде, Службени гласник Републике Србије бр. 11/2021

Одлука о утврђивању пописа станишта од националног и међународног значаја за популацију миграторних птица водених станишта у Републици Србији, Службени гласник Републике Србије бр. 11/2021

Одлука о изменама и допунама Одлуке о подацима које давалац лизинга доставља Народној банци Србије и о начину и роковима достављања тих података, Службени гласник Републике Србије бр. 11/2021

Одлука о износима просечних пондерисаних малопродајних цена и минималних акциза на дуванске прерађевине, Службени гласник Републике Србије бр. 15/2021

Одлука о изради Просторног плана подручја посебне намене инфраструктурног коридора државног пута I реда „Вожд Карађорђе”, Службени гласник Републике Србије бр. 15/2021

Одлука о изменама и допунама Одлуке о Контном оквиру и садржини рачуна у Контном оквиру за даваоце финансијског лизинга, Службени гласник Републике Србије бр. 16/2021

Одлука о финансирању набавке уџбеника средствима буџета Републике Србије за школску 2021/2022. годину, Службени гласник Републике Србије бр. 17/2021

Одлука о изради Просторног плана подручја посебне намене нове луке у Београду, Службени гласник Републике Србије бр. 17/2021

Правилник о измени Правилника о начину припреме, састављања и подношења финансијских извештаја корисника буџетских средстава, корисника средстава организација за обавезно социјално осигурање и буџетских фондова, Службени гласник Републике Србије бр. 9/2021

Правилник о начину и садржају извештавања о извршеним расходима за плате код директних и индиректних корисника буџета Републике Србије у 2021. години, Службени гласник Републике Србије бр. 11/2021

Правилник о начину и садржају извештавања о планираним и извршеним расходима за плате у буџетима локалне власти у 2021. години, Службени гласник Републике Србије бр. 11/2021

Правилник о изменама и допунама Правилника о саобраћајној сигнализацији, Службени гласник Републике Србије бр. 14/2021

Правилник о измени и допунама Правилника о утврђивању Плана издавања пригодних поштанских марака и мотива редовних издања поштанских марака, Службени гласник Републике Србије бр. 15/2021

Правилник о измени Правилника о начину остваривања права на основне подстицаје у биљној производњи и обрасцу захтева за остваривање тих подстицаја, Службени гласник Републике Србије бр. 16/2021

Правилник о измени Правилника о подстицајима за очување животињских генетичких ресурса, Службени гласник Републике Србије бр. 16/2021

Правилник о изменама и допунама Правилника о посебној врсти објеката и посебној врсти радова за које није потребно прибављати акт надлежног органа, као и врсти објеката који се граде, односно врсти радова који се изводе, на основу решења о одобрењу за извођење радова, као и обиму и садржају и контроли техничке документације која се прилаже уз захтев и поступку који надлежни орган спроводи, Службени гласник Републике Србије бр. 16/2021

Правилник о изменама и допунама Правилника о подстицајима за спровођење активности у циљу подизања конкурентности кроз сертификацију система квалитета хране, органских производа и производа са ознаком географског порекла, Службени гласник Републике Србије бр. 17/2021

Правилник о утврђивању Програма мониторинга безбедности хране за 2021. годину, Службени гласник Републике Србије бр. 17/2021

Закључак Народне скупштине Републике Србије поводом разматрања Годишњег извештаја о раду Комисије за заштиту конкуренције за 2019. годину, Службени гласник Републике Србије бр. 17/2021

Списак овлашћених контролних организација за обављање послова контроле и сертификације у органској производњи за 2021. годину, Службени гласник Републике Србије бр. 10/2021

Листа одобрених супстанци, Службени гласник Републике Србије бр. 13/2021

Службени лист Аутономне Покрајине Војводине

Одлука о измени Одлуке о образовању Комисије за грађевинско земљиште у јавној својини Аутономне Покрајине Војводине, Службени лист Аутономне Покрајине Војводине бр. 6/2021

Правилник о додели средстава за суфинансирање набавке опреме и система за наводњавање и опреме за побољшање водног, ваздушног и топлотног режима биљака на територији АП Војводине у 2021. години, Службени лист Аутономне Покрајине Војводине бр. 5/2021

Правилник о додели средстава за суфинансирање инвестиција у набавку опреме за заштиту од временских непогода и елемената потребних за подизање производних засада воћака, винове лозе и хмеља у 2021. години, Службени лист Аутономне Покрајине Војводине бр. 5/2021

Правилник о додели средстава за суфинансирање инвестиција за прераду воћа, поврћа (укључујући и печурке) на територији АП Војводине у 2021. години, Службени лист Аутономне Покрајине Војводине бр. 5/2021

Правилник за доделу средстава за суфинансирање трошкова набавке прикључне механизације, машина и опреме за органску производњу на територији АП Војводине у 2021. години, Службени лист Аутономне Покрајине Војводине бр. 5/2021

Правилник о додели подстицајних средстава путем конкурса за суфинансирање активности код поступка комасације на територији АП Војводине у 2021. години, Службени лист Аутономне Покрајине Војводине бр. 6/2021

Правилник о додели подстицајних средстава путем конкурса за суфинансирање уређења атарских путева и отресишта на територији АП Војводине у 2021. години, Службени лист Аутономне Покрајине Војводине бр. 6/2021

Правилник за доделу подстицајних средстава путем конкурса за реализацију радова на уређењу каналске мреже у функцији одводњавања пољопривредног земљишта на територији АП Војводине у 2021. године, Службени лист Аутономне Покрајине Војводине бр. 6/2021

Правилник за расподелу средстава из Буџетског фонда за развој ловства АП Војводине за 2021. годину, Службени лист Аутономне Покрајине Војводине бр. 6/2021

Правилник о додели бесповратних средстава микро и малим привредним друштвима и предузетницима за субвенционисање трошкова за набавку репроматеријала у 2021. години, Службени лист Аутономне Покрајине Војводине бр. 7/2021

Правилник о додели бесповратних средстава микро и малим привредним друштвима и предузетницима за субвенционисање трошкова за набавку машина/опреме или за набавку софтвера или за стицање нематеријалне имовине у 2021. години, Службени лист Аутономне Покрајине Војводине бр. 7/2021

Правилник о додели бесповратних средстава за субвенционисање предузетника, микро и малих правних лица од интереса за развој и ревитализацију послова који се сматрају уметничким и старим занатима, односно пословима домаће радиности у 2021. години, Службени лист Аутономне Покрајине Војводине бр. 7/2021

Правилник о додели бесповратних средстава привредним субјектима за суфинансирање пројеката од значаја за развој туристичког потенцијала АП Војводине у 2021. години – подизање квалитета објеката за дегустациону промоцију у промоцију традиционалних производа из АП Војводине, Службени лист Аутономне Покрајине Војводине бр. 7/2021

РАДНИ ОДНОСИ, ЗДРАВСТВЕНА И СОЦИЈАЛНА ЗАШТИТА

Службени гласник Републике Србије

Закон о социјалној карти, Службени гласник Републике Србије бр. 14/2021

Уредба о измени и допуни Уредбе о мерама за спречавање и сузбијање заразне болести COVID-19, Службени гласник Републике Србије бр. 17/2021

Уредба о издавању привремене дозволе за лек – вакцине за имунизацију становништва против заразне болести COVID-19, Службени гласник Републике Србије бр. 17/2021

Одлука о измени Одлуке о образовању Комисије за давање сагласности за ново запошљавање и додатно радно ангажовање код корисника јавних средстава, Службени гласник Републике Србије бр. 9/2021

Одлука о измени Одлуке о образовању Комисије за прикупљање чињеница о статусу новорођене деце за коју се сумња да су нестала из породицишта у Републици Србији, Службени гласник Републике Србије бр. 9/2021

Правилник о садржају и обиму права на здравствену заштиту из обавезног здравственог осигурања и о партиципацији за 2021. годину, Службени гласник Републике Србије бр. 9/2021

Упутство о допуни Упутства о начину примене ограничења уласка у Републику Србију лицима која долазе из држава захваћених епидемијом заразне болести COVID-19, Службени гласник Републике Србије бр. 7/2021

Наредба о допуни Наредбе о забрани посета и ограничењу кретања у објектима установа за смештај старих лица, Службени гласник Републике Србије бр. 7/2021

Службени лист Аутономне Покрајине Војводине

Правилник о додели средстава за подршку младима у руралним подручјима на територији АП Војводине у 2021. години, Службени лист Аутономне Покрајине Војводине бр. 5/2021

Правилник о изменама Правилника о ближим условима, критеријумима, начину и поступку остваривања права на суфинансирање трошкова за биомедицински потпомогнуто оплођење, Службени лист Аутономне Покрајине Војводине бр. 6/2021

Анекс III Колективног уговора за органе Аутономне Покрајине Војводине, Службени лист Аутономне Покрајине Војводине бр. 6/2021

ОБРАЗОВАЊЕ, НАУКА, КУЛТУРА И ФИЗИЧКА КУЛТУРА

Службени гласник Републике Србије

Аутентично тумачење одредбе члана 64. став 1. Закона о високом образовању („Службени гласник РС”, бр. 88/17), Службени гласник Републике Србије бр. 11/2021

Одлука о образовању Међуресорне радне групе за праћење и реализацију пројекта „Обнова и пренамена зграде бивше Ложионице Старе железничке станице у Београду”, Службени гласник Републике Србије бр. 11/2021

Одлука о образовању Међуресорне радне групе за праћење реализације пројекта „Пресељење Музеја Николе Тесле у објекат Термоелектране – Снага и светлост”, Службени гласник Републике Србије бр. 11/2021

Одлука о образовању Радне групе за праћење реализације пројекта „Национална концертна дворана у Београду” (Радни назив), Службени гласник Републике Србије бр. 11/2021

Одлука о образовању Радне групе за сарадњу са Међународном организацијом Франкофоније, Службени гласник Републике Србије бр. 15/2021

Правилник о допунама Правилника о Листи стручних, академских и научних назива, Службени гласник Републике Србије бр. 10/2021

Правилник о условима за кандидовање организација у области спорта за организовање великог међународног спортског такмичења на територији Републике Србије, Службени гласник Републике Србије бр. 11/2021

Правилник о изменама и допунама Правилника о специјализацијама и ужим специјализацијама здравствених радника и здравствених сарадника, Службени гласник Републике Србије бр. 17/2021

Правилник о допуни Правилника о надлежним националним спортским савезима за спортске гране и области спорта у Републици Србији, Службени гласник Републике Србије бр. 17/2021

Правилник о допуни Правилника о спортским гранама од посебног значаја за Републику Србију, Службени гласник Републике Србије бр. 17/2021

Стратегија научног и технолошког развоја Републике Србије за период од 2021. до 2025. године „Моћ знања”, Службени гласник Републике Србије бр. 10/2021

РАЗНО

Службени гласник Републике Србије

Индекси потрошачких цена за јануар 2021. године, Службени гласник Републике Србије бр. 17/2021

Подаци о просечним зарадама и просечним зарадама без пореза и доприноса по запосленом, за децембар 2020. године, Службени гласник Републике Србије бр. 17/2021

Податак о висини просечне месечне зараде по запосленом за четврти квартал 2020. године, Службени гласник Републике Србије бр. 17/2021

Податак о просечној годишњој заради по запосленом у Републици Србији за 2020. годину, Службени гласник Републике Србије бр. 17/2021

Подаци о просечној годишњој заради и просечној годишњој заради без пореза и доприноса у Републици Србији за 2020. годину, Службени гласник Републике Србије бр. 17/2021

Подаци о кретању просечне месечне зараде без пореза и доприноса и о кретању потрошачких цена у Републици Србији од 1. јула 2020. до 31. децембра 2020. године, Службени гласник Републике Србије бр. 17/2021

Усклађени динарски износи акциза из члана 9. став 1. тачка 1), тачка 2) алинеја трећа, тачка 3) алинеја четврта, тачка 4), тачка 5) алинеја четврта, тачка 6) и тачка 7) алинеја

трећа, члана 9. став 5. тачка 1) подтачка (1) алинеја трећа, подтачка (4) алинеја прва, подтач. (5) и (6), тачка 2), тачка 3) подтачка (1) алинеја трећа, подтачка (2) алинеја прва, подтачка (3), тач. 4), 5) и 6), члана 12а, члана 14. и члана 40г Закона о акцизама годишњим индексом потрошачких цена у 2020. години, Службени гласник Републике Србије бр. 11/2021

Усклађени износи накнада из члана 25д став 3, члана 32. став 3, члана 40. став 3, члана 45. став 1. тачка 4), члана 54. став 3. и члана 64б став 2. тачка 4) Закона о дувану, Службени гласник Републике Србије бр. 11/2021

Допуна Усклађених динарских износа накнада прописаних Законом о накнадама за коришћење јавних добара, Службени гласник Републике Србије бр. 15/2021

2

**СПИСАК ПРЕТПЛАТА НА ДНЕВНЕ ЛИСТОВЕ,
СЛУЖБЕНА ГЛАСИЛА И ЧАСОПИСЕ ЗА ПОТРЕБЕ
БИБЛИОТЕКЕ УПРАВЕ У 2021. ГОДИНИ**

ДНЕВНИ ЛИСТОВИ

1.	АЛО
2.	БЛИЦ
3.	ВЕЧЕРЊЕ НОВОСТИ
4.	ИНФОРМЕР
5.	КУРИР
6.	ПОЛИТИКА
7.	СРПСКИ ТЕЛЕГРАФ

СЛУЖБЕНА ГЛАСИЛА

1.	СЛУЖБЕНИ ГЛАСНИК РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ
2.	СЛУЖБЕНИ ГЛАСНИК РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ – МЕЂУНАРОДНИ УГОВОРИ
3.	СЛУЖБЕНИ ЛИСТ АП ВОЈВОДИНЕ
4.	СЛУЖБЕНИ ЛИСТ ГРАДА БЕОГРАДА

СТРУЧНИ ЧАСОПИСИ

1.	КОРАЦИ: часопис за књижевност, уметност и културу
2.	ЛИПАР: часопис за књижевност, језик, уметност и културу
3.	ПРАВНА ПРАКСА: часопис за примену прописа
4.	ТОКОВИ ИСТОРИЈЕ: часопис Института за новију историју Србије

ОСТАЛЕ СЕРИЈСКЕ ПУБЛИКАЦИЈЕ

1.	БИЛТЕН ДРЖАВНОГ ПРАВОБРАНИЛАШТВА
2.	БИЛТЕН ЈАВНИХ ФИНАНСИЈА
3.	БИЛТЕН МИНИСТАРСТВА ДРЖАВНЕ УПРАВЕ И ЛОКАЛНЕ САМОУПРАВЕ
4.	БИЛТЕН РЕПУБЛИЧКОГ ЗАВОДА ЗА СТАТИСТИКУ
5.	БИЛТЕН УСТАВНОГ СУДА РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ
6.	МЕСЕЧНИ СТАТИСТИЧКИ ПРЕГЛЕД
7.	САОПШТЕЊА РЕПУБЛИЧКОГ ЗАВОДА ЗА СТАТИСТИКУ

3

**ДИГИТАЛНА БИБЛИОТЕКА УПРАВЕ ЗА
ЗАЈЕДНИЧКЕ ПОСЛОВЕ РЕПУБЛИЧКИХ ОРГАНА**

Дигитална библиотека Управе за заједничке послове републичких органа

У овом и наредним бројевима Информативног билтена, корисницима ћемо ставити на увид све наслове које је библиотека Управе дигитализовала и којима могу приступити на нашем сајту: <https://www.uzzpro.gov.rs/biblioteka-digit.html>

Извод из СТРАТЕГИЈЕ РАЗВОЈА ИНФОРМАЦИОНОГ ДРУШТВА У РЕПУБЛИЦИ СРБИЈИ ДО 2020. ГОДИНЕ („Сл. гласник РС“, бр. 51/2010):

3.4. Дигитални садржаји

Културно добро је опште јавно добро и потребно је обезбедити слободан и једноставан приступ што већем делу садржаја. За језике и културе са малом популацијом од изузетног значаја је да што већи део културног блага буде слободно доступан, што се посебно односи на културна, уметничка и друга дела којима је истекао рок важности ауторских права. На тај начин се повећава видљивост и интересовање најшире јавности за културна и научна дела што доводи до подизања општег културног нивоа и видљивости културе на глобалном нивоу.

Институције које располажу и управљају културним богатствима у свом раду требало би да користе нове, али већ проверене моделе отварања садржаја који доприносе увођењу иновативне праксе у свакодневном пословању и пруже свим грађанима услуге сређивања и презентовања садржаја који им је дат на управљање.

Имајући у виду и међународна и домаћа искуства, треба успоставити сарадњу културних и научно-истраживачких институција у областима истраживања, иновација и развоја нових решења за дигитализацију наслеђа, као и одговарајућу међуресорну координацију. Та сарадња се нарочито односи на проучавање, развој, прилагођавање и примену стандарда за дигитализацију и обраду, изградњу система заштите дигитализованог садржаја и његово дуготрајно чување укључујући решавање проблема миграције приликом појаве нових технологија, стандарда и физичких носилаца дигиталних информација.

Стварањем предуслова за развој програма дигитализације културног историјског наслеђа стварају се услови за развој дигиталних библиотека, електронског архива и портала о културном наслеђу Републике Србије.

Главни приоритет је да се информације о објектима од историјског, научног, уметничког, технолошког, социјалног и других садржаја дигитализују и учине доступним јавности путем интернета.

1930. година

Закон о земљишним књигама од 18. маја 1930. Године

Живко Г. Павловић: Битка на Колубари, други део: Офанзивна битка, 1930.

1931. година

Слободан Јовановић: Влада Александра Обреновића, књига друга (1897–1903), 1931.

Др Милан Бартош: Из међународног приватног права, 1931.

Агонија Београда у светском рату 1914–1915, 1931.

1932. година

Радивоје Николајевић: Издавање криваца по југословенском законодавству (L'extradition en Yougoslavie), 1932. (са посветом аутора)

Др Драг. Страњаковић: Србија Пијемонт Јужних Словена 1842–1853, 1932.

Александар М. Стојићевић: Историја наших ратова за ослобођење и уједињење од 1912–1918 год. (ток операција и примена снабдевања), 1932.

Др Драгослав Страњаковић: Влада уставобранитеља 1842–1853: унутрашња и спољашња политика, 1932.

1933. година

Др Тома Живановић: Потреба и разлози унификације кривичног права и права у опште словенских држава (Besoin et raisons de l'unification du droit criminel et du droit en general des Etats slaves), 1933.

Хипотека на речним бродовима у словенским државама (L'hypothèque fluviale dans les Etats slaves), 1933.

Др Михајло Вуковић, старшина среског суда: Превозни уговор, 1933. (са посветом аутора)

Мита Димитријевић, Милован Лазаревић: Изборни закон пред Народном скупштином, 1933.

Др Емил Стефановић: Уставни нацрт сталешке државе, 1933. (са посветом аутора)

Министарство пољопривреде Краљевине Југославије: Аграрна реформа, књига II: Закон о насељавању Јужних крајева, 1933.

Закон о општинама, 1933.

Др Илија А. Пржић: Заштита мањина, 1933.

Др Ђура Поповић: Класици међународно-правне доктрине, 1933.

Петар И. Поповић: Француско-српски односи за време Првог устанка (Наполеон и Карађорђе), 1933.

Петар Костић: Просветно-културни живот православних Срба у Призрену и његовој околини у XIX и почетком XX века (са успоменама писца), 1933.

Др Гргур Јакшић: Европа и Васкрс Србије (1804–1834), 1933.

Данило М. Ненадовић: Два јуриша на закључку прве битке у Добруци у борбама Прве српске добровољачке дивизије 5–7. септембра 1916. године, 1933.

1934. година

Др Илија А. Пржић: Државно и међународно право (Droit Interne et Droit International), 1934.

Др Илија А. Пржић: Издавање криваца у међународном праву (L'extradition en Droit International), 1934.

Др Борислав Т. Благојевић (Dr Borislav T. Vlagoyevitch): Егзекватура страних пресуда по закону о извршењу и обезбеђењу (L'executur des jugements étrangers selon la loi yougoslave), 1934. (са посветом аутора)

Др Јозо Штефановић, адвокат, члан комисије за израду нацрта Трговачког законика Краљевине Југославије у Министарству правде, Загреб: Мало о праву трговачког рачуноводства (Поводом питања реформе неких његових одредаба), 1934.

Живојин М. Перић: Лично брачно право по српском грађанском законнику, 1934.

Др Фердо Чулиновић: Жена у нашем кривичном праву, 1934. (са посветом аутора)

Др Урош Круљ: Сенатски говори, 1934.

За правично решење положаја градских службеника у закону о градовима, 1934.

Ст. Станојевић: Из наше прошлости: прва књига: Слике из културне историје средњег века, 1934.

Јован М. Поповић: Неимари Југославије, 1934.

Трећа балканска конференција (рад југословенске националне групе), 1934.

А. Дебидур: Дипломатска историја Европе: од отварања Бечког конгреса до закључења Берлинског (1814–1878), књига друга, 1934.

Др Илија А. Пржић: Ново међународно право: расправе и чланци, 1934.

1935. година

Др Илија А. Пржић: Извори међународног права, 1935.

Угоститељски зборник: хотели, ресторани, свратишта или коначишта, гостионице, кафане, пансиони, бифеи, народне кухиње и крчме, 1935.

Др Сигфрид Перлберг: Кривично правна одговорност органа и намештеника новчаних завода, 1935.

Др Станко Франк: Кривична одговорност органа и чиновника новчаних завода, 1935.

Др Хуго Верк: Изједначавање приватног осигуравајућег права, 1935.

Др Александар Соловјев: Кажњавање неверне жене у црногорском и византиском праву, 1935.

Др Радоје Вукчевић, адвокат: Кривична одговорност органа новчаних завода, 1935.

Милош М. Јовичић: Правни односи у породици. Лични односи међу супрузима, родитељско право, 1935.

Арсен М. Боремовић, заменик државног тужиоца: Право бранилаца у припремном поступку, 1935.

Др Тома Живановић: Основи Кривичног права Краљевине Југославије, општи део: I књига (Увод – I. Кривично дело), 1935.

Др Димитрије Кириловић: Помађаривање у бившој Угарској: прилог историји српских школа, 1935.

Издавачко и књижарско предузеће Геца Кон А. Д.: Општи каталог књига, 1935.

Биографски лексикон: Сенат: Народна скупштина (Lexique biographique: Sénat: Chambre des Députés), 1935.

Ил. Н. Ђукановић: Убиство кнеза Михаила и догађаји о којима се није смело говорити, књига друга: Неколико првака либералних и завера, 1935.

Тумач Закона о лову од 5. децембра 1931. године, 1935. (са поветом аутора)

Слободан Јовановић: Влада Александра Обреновића, књига друга, 1935.

Јован Цвијић: Насеља и порекло становништва, књига 28, 1935.

4

ПРЕГЛЕД СТАРИХ ПУБЛИКАЦИЈА

Излазећи у сусрет све израженијим захтевима корисника да пронађу одговор на специфична питања из професионалне праксе, кроз Информативни билтен континуирано ћемо упознавати своје читаоце са садржајима старих књига из богате ризнице библиотеке Управе. Наш фонд обухвата, између осталог, и вредне писане документе који, осим документационе, имају и научну и стручну вредност. Будући да су посреди књиге од историјског значаја, као и периодична издања и друге драгоцене библиотечке целине којима располажу постојећи фондови, овим путем настојали смо да проширимо лектуру свима онима који желе да се стручно усавшавају. Напомињемо да ове књиге (из којих дајемо само изводе) могу да се користе само у читаоници библиотеке Управе за заједничке послове републичких органа.

За овај број издвајамо:

- 1. Условна осуда у Државном савету, Београд, 1906.**
- 2. Правила о уређењу грађевинарско-предузимачког еснафа у Београду, Београд, 1901.**

У наредним бројевима Информативног билтена наставићемо са приказима тематски и жанровски разноврсних публикација нашег богатог фонда.

Условна оуда
у
Државном савету

Др. Б. Марковића

Београд
Книжарница Светозара Николића
1906

Уведено у нови инвентар бр. _____

1 јануара 1942 год.

Београд.

I.

Министар Правде поднео је 18 о. м. Народној Скупштини израђени предлог закона о *условној осуди*, а уз овај и мишљење Државног Савета. Државни Савет није се сложио с Министром Правде, јер налази да установу условне осуде у нас не треба заводити, чак да би она била и штетна и „да би требало предлог овај за коју годину у нас одложити“.

Како ће овај законски предлог за који дан бити предмет претресања у Народној Скупштини, то, као члан комисије који је радио како законски предлог, тако и побуде за њ, сматрам за дужност да, пре него што буде стављен на дневни ред, проговорим о мишљењу Државног Савета. Овим мојим редовима неће бити циљ да убеде Државни Савет о потреби завођења условне осуде, већ њима хоћу само то, да широј публици — у првом реду правницима — изнесем своје мишљење о томе, ко у овом сукобу има право: Министар Правде или Државни Савет.

О потреби завођења условне осуде тешко ми је убедити Државни Савет стога,

што се ми у мишљењима о условној осуди у многоме разликамо, што ми са различитог становишта посматрамо ову установу, а све ово опет долази од различитог схватања казне Државни Савет у схватању казне стоји на *старијем* гледишту старе или класичне школе, по којој сваком кривичном делу мора да следује казна, која одговара величини тога кривичног дела и коју кривац *мора осетиши као зло*. Циљ је казни задовољење друштва и остварење правичности, а ова тражи да сваки трпи онолико, колико је својим делом заслужио. Она дакле треба да буде правична одмазда, зло које кривац треба да трпи. Међутим нова или позитивна школа, чије учење и ја заступајем, схвата казну као заштиту правних добара. Циљ је казни да заштити правна добра; те се стога тражи, да се у поједином конкретном случају примени по врсти и обиму само она казна, која је потребна, да се њоме заштите правна добра. Према томе је само потребна казна правична. Цела нова школа тражи од државе свесну борбу противу криминалитета, и у тој борби казна се јавља као средство за сузбијање злочина. Али казна није једино и увек најбоље средство, него има и других погоднијих средстава, којима се тај циљ може постићи, па макар то средство и не представљало зло које осуђени треба да трпи.

Главно је, успешно се борити противу злочина и на тај начин одржати правни поредак.

На учењу класичне школе о казни почива данашње казнино законодавство, а по њему је створен и организован и сам казни систем. Практични резултати данашњег казног система су међутим врло рђави, јер циљ, који и класична школа у крајњој линији жели постићи, а то је: успешна борба противу злочина и одржање правог поретка, није постигнут. Узрок томе лежи у казном систему, који је по мишљењу представника обеју школа рђав, а нарочито у систему казне лишењем слободе, која је тако шаблонски организована, да се њоме жељени циљ никако не може постићи. За доказ овога тврђења нећу се позивати ни на једног од представника позитивне школе, већ ћу се позвати на једног од најугледнијих и најтрезвенијих представника класичне школе, коме ће Државни Савет свакако пре и веровати. Лајпцишки професор *Вах* вели: „Казна лишењем слободе, која влада нашим казним системом не испуњава свој циљ. Систем казне лишењем слободе као и начин њеног извршења имају великих својих мана. *Систем казни лишењем слободе као и тројна подела кривичних дела према њиховој тежини јесте једна велика званична лаж*“.

Ја се нећу овде задржавати, на изла-

гању мана и недостатака целокупног каз-
неног система, тако исто ни целог система
казне лишењем слободе, јер о свему томе
овде није реч. Него ћу се задржати само на
узроку, који је изазвао увођење уставне
условне осуде. Тај узрок налази се у казни
лишењем слободе и то у *крајковременој*
казни лишењем слободе. У побудама за
овај законски предлог јасно је и несумњи-
во доказано, да је кратковремени затвор
рђав, да се њиме никако не може да у-
тиче на сузбијање криминалитета. Ово
данас зна сваки, који иоле познаје књи-
жевност Кривичног Права. И у овоме се
слажу обадве школе. Али ћу ипак навести
речи *Ваха*, да би се још боље видели,
да је ово истина што сад рекох. Он вели:
„Кратковремена казна лишењем слободе
онаква каква је данас не само да је без
вредности него је и штетна. Она нити
запашава, нити поправља, она квари“.
Кратковременим затвором не може се
постићи поправљање осуђеног, јер је
кратак. За неколико дана, недеља па и
месеца не може се постићи поправљање
човека, који је склон чињењу кривичних
дела. Њиме се такође не постижени запаша-
вање, јер не представља толико и такво
зло којим би се такав кривац могао запаша-
шити. Он је дакле бескорисан, јер се
њиме никако не може да води борба
противу злочина. Његова се бескорисност
види нарочито још и отуда, што се при

мењује и према кривцима, које не треба ни поправљати ни застрашавати.

Али кратковремени затвор не само да је бескорисан него је и *шкодљив*. Његова се шкодљивост види чим се погледа на затворе у којима се издржава, и на начин на који се издржава. И сваки лаик зна, како дејствује тај затвор на непо-кваренст осуђеног, на човека коме је извршено кривично дело само једна епизода у његовом животу. Такви случајни кривци, налазећи се у затвору, у друштву најокорелијих злочинаца, спремају се о државном трошку, да тек постану злочинци из навике, кад из затвора изађу. Није потребно нарочито доказивати, колики је штетан утицај таквог рђавог друштва, као и утицај једном издржаног затвора.

Сем овога у побудама је несумњиво статистиком доказано, да кратковремени затвор влада свима казним системима па и нашим. Од сто осуђених на затвор само се осам осуђују на затвор дужи од једне године; 72.50% осуђује се на затвор до пет месеца, а 37.52% на затвор до петнаест дана. Из свега овога јасно изилази да ја кратковремени затвор као казна са свим неподобно средство за остварење раније истакнутог задатка државе, т. ј, за свесно сузбијње криминалитета. Па кад је апсолутно доказано, да је та казна не само бескорисна него и штетна, кад је она неподобна да се

њоме сузбије криминалитет, је ли онда оправдано, је ли паметно, је ли практично, да се она и даље задржи оваква каква је само зато, што представља зло, које одговара кривичном делу, и што то зло осуђени треба да осети? Несумњиво је, да то не треба да буде разлог за задржавање овакве казне, јер је овакво њено схватање место сузбијања довело до сталног растења криминалитета.

Овакви неуспеси и рђави резултати кратковременог затвора допринели су много да се створи позитивна школа, по којој казна мора бити циљна. Она је прва отворила борбу противу кратковременог затвора, доказујући да је он бескорисан и штетан. То данас увиђа и класична школа, и обадве траже средства којима се има заменити кратковремени затвор. Тако сам *Вах* предлаже, да место кратковременог затвора дође новчана казна и укор у ширем обиму, као и принудан рад без затварања. Али ово данас нису више само предлози, него су многи од њих у најновијим казним законцима већ и остварени. Треба само загледати у нови италијански и норвешки а нарочито у пројекат швајцарског казног законика, па се уверити, у коликој су мери место кратковременог затвора нашла примене друга погодна средства.

Једно од погодних средстава за отклањање штетности кратковременог затвора

и за сузбијање криминалитета јесте и *условна осуда*. Она почива на овој идеји: да је у свима лакшим случајевима у којима се основано држи да је оптужени непокварен, и кад нарочито први пут изилази пред суд, судијама допуштено, да извршење казне, на коју је осуђен, одложе за извесно време. Ако се зато остављено време добро владао, казна се прашта, ако се добро није гладао, извршује се досуђена казна. Условном се осудом хоће да постигне двоје: прво хоће се, да се избегне, да извршењем затвора од неколико дана, недеља па и месеци осуђени, који је непокварен или није много покварен, о државном трошку постане злочинац из навике; и друго жели се, да се осуђеном још једаред преда његова судба у његове руке и да му се на тај начин да што јачи подстицај за добар живот.

Противу кратковременог затвора се не виче зато, што је он благ или строг, него зато, што је бескорисан и штетан. На његово место долазе многа друга средства, међу којима је и условна осуда. Она се распростире само на један мали део кратковременог затвора, она има да га замени само у случајевима, у којима би се он применио према лицу, за које суд са основом држи да је непокварено и да ће се чак и у будуће добро водати, и које је међутим извршило једно

незнатно кривично дело. Не значи, дакле, да је условна осуда једино средство, које има да замени кратковремени затвор, нити да се она има да примени увек, чим је извршено кривично дело, за које се има изрећи кратки затвор. Ово треба добро утувити кад се хоће да говори о условној осуди.

Условна осуда, као и друга средства, н. пр. новчана казна, укор, принудан рад без притвора, давање јемства, условно помиловање и др., самим тим, што се јавља као погодно средство за замену кратковременог затвора, јесте погодно средство и за остварење оног истог циља, који би требао да се оствари затвором. Она је, као и сва остала средства, предложена и усвојена, стога што је подобна да се њома, у границама њене примене, оствари задатак државе, који се састоји у сузбијању злочина. Она је заведена као подобно средство за одржање правног поретка, дакле у *интересу правног поретка*.

Кад се има на уму ово, као и све што сам до сад казао, видеће се одмах, колико је нетачно тврђење Државног Савета, у првом ставу његовог мишљења: „да је питање о примењивању, издржавању и врсти казне досуђене кривцима искрело услед борбе између тежње за одржањем правног поретка с једне и човечанских осећаја с друге стране“. Међу тим ко

иоле зна Кривично Право, знаће и то, да је сва борба баш око примене, издржавања, врсте и мере казне како започета тако и вођена само с обзиром на правни поредак и ни на шта више. Осећаји човечности могу играти неку улогу у праву само онда, кад се кривцу може помоћи, а да од тога ни у колико не трпи правни поредак. Са осећаја човечности „да се што више олакша осуђеницима па ма и на штету неку правног поретка или општег интереса“, како вели Државни Савет, нико није тражио нити то може тражити. — Из свег излагања кратковремене казне и борбе, која се противу ње води, јасно се види, да та борба нити је постала нити се данас води са човечанских осећаја нити стога што осуђеницима треба олакшати, већ искључиво ради правног поретка, за чије се одржање кратковремени затвор показао неподобним. Сузбијање злочина јесте побуда за тражење других средстава, а што су она у исто време и човечнија, то је са свим друга ствар. И при завођењу условне осуде имао се, дакле, у виду само правни поредак, те је стога нетачно тврђење Државног Савета, да је мисао о условној осуди, условном помиловању и неодређеним осудама „искрсла у другој половини прошлога века *у корист кривца*“.

И.

И ако је мишљење Државног Савета без система изложено, ипак ћу ја изнети све важније замерке, и то најпре оне, са којих Државни Савет мисли, да не треба уопште заводити условну осуду, па за тим и оне, које су учињене појединим члановима законског предлога, и из тих замерака ће се видети: јесу ли и у колико оне основане.

1. Државни Савет на првом месту вели, да условну осуду не треба завести с тога, што „ни научари а ни законодавци не обележавају тачно и подједнако: у којим случајевима треба усвојити условну осуду“. Ову неједнакост Државни Савет опет изводи из тога што се (1) „у Енглеској дозвољава условна осуда само за дела *која се по закону казне* до две године затвора, — у Белгији само за дела до шест месеци затвора, — у Баварској, Виртенбешкој и Баденској за дела до три месеца затвора, — а у Пруској и Елзас-Лотрингији за дела до шест месеци по закону кажњива“; (2) што се „у неким државама та осуда дозвољава само за *малолетнике*, н. пр. у Енглеској а у другима и за *пунолетне*“; и (3) „што се у неким државама напоследку хоће, да условна осуда зависи од величине *досуђене* а не у закону *одређене* казне за учињено дело“. Ова неједнакост, вели Државни Савет, чини, „да и законодавци

као и научари још пробају и нагађају, да ли ће и под којим условима та условна осуда, та новина добра бити“.

Све што је овде Државни Савет рекао нетачно је.

На првом месту у Баварској, Виртенбергу, Пруској, Саксонској и другим немачким државама и не постоји установа условне осуде, већ нешто друго, што је слично условној осуди. То друго јесте *условно помиловање*, које није уређено законом, већ административним путем, на основу краљеве наредбе или расписа Министра Правде. Стога условно помиловање није требало ни мешати са условном осудом. Тако исто је нетачно, да то, што се у Енглеској допушта условна осуда само за дела, која се по закону казне до две године затвора, ствара неку неједнакост. У Енглеској се истина допушта условна осуда према запрећеној казни, али тамо другачије не може ни да буде, јер је Енглеска усвојила сасвим другачији систем условне осуде, него што је систем, који се налази у свима континенталним државама. У Енглеској се и не изриче казна, него се одлаже *осуда*, и онда мора за то одлагање бити меродавна запрећена казна, јер изречене и нема. Међутим нетачно је, да се и у Белгији допушта условна осуда за дела која су *по закону кажњива* до шест месеца, већ за дела, за која *изречена*

казна не прелази шест месеци. Нетачно је чак и за све наведене немачке државе, јер се тамо и условно помиловање допушта према изреченој а не запређеној казни.

На другом месту нетачно је, да се у Енглеској условна осуда допушта само за малолетнике, а у другим државама и за пунолетнике. У свима државама, па и у Енглеској, допушта се условна осуда како за малолетнике тако и за пунолетне. У Енглеској се условна осуда може изрећи на основу „Common Law“, „Summary Jurisdiction Act“ од 1879 или „Probation of First Offenders Act“ од 1897. На основу првог и трећег закона условна се усуда допушта и за малолетне и за пунолетне, а на основу другег само за малолетне до 16 година.

Најзад нетачно је, да негде условна осуда зависи од величине *досуђене* а негде од *запређене* казне. У свима законима енглеско-америчког система мора она зависити од запређене казне, а у свима законима белгијско-француског система без изузетка зависи она од досуђене казне. Због малог простора не могу ово поткрепљавати одредбама из појединих закона, који су преда мном, али је то тачно.

Као што се види, Државни Савет није могао да докаже неједнакост нити да „законодавци и научари још пробају и нагађсју“. Па чак и кад би било ових неједнакости, зар то значи, да мисао о

услонној осуди још није одређена? Зар се може и замислити, да једна оваква социјална установа може и бити униформисана, и да се у свима државама предвиђају исти случајеви и на исти начин? Идеја, на којој почива условна осуда, апсолутно је иста у законима свих држава. Разлике има само у небитним елементима, који се регулишу с обзиром на схватање и потребе појединих народа. Из овога се види, да је тако исто нетачно и тврђење Државног Савета, „да је доиста у предлог скупљено све што се где у којој држави о тој осуди нашло“. Није у предлог скупљено све што се где нашло, него се то „све“ скупило пре него што је израђен предлог, па се то „све“ добро проучило, цео се тај материјал сварио, и унело се у предлог само оно, што се држало да је за нас најбоље. У осталом побуде су јасно образложиле сваку одредбу: зашто је баш таква. Предлог је рађен с обзиром на наше а не на туђе прилике.

2 Да би показао неоснованост условне осуде, Државни Савет вели: „писци неки тврде, да је несумњиво доказано, да се у германским државама *сад већ ређе досуђује* та условна осуда, него ли раније.“ — Раније сам казао да Немачка нема условну осуду већ условно помиловање, које није требало ни узимати у обзир. Али кад је већ Државни Савет

ово употребио као разлог противу условне осуде, онда је требао да каже и то, зашто се сад мање досуђује условно помиловање. То ћу учинити ја. Условно помиловање се мање примењује стога, што је показало рђаве резултате. Ови рђави резултати опет дошли су отуда, што се условно помиловање по правилу, § 2°, даје малолетницима, а оно, као год и условна осуда, много слабије дејство има према малолетницима него према пунолетницима. Јер малолетник, ако за време одлагања казне није под нарочитим надзором, услед младићског или дечачког живог духа као и услед лакоумности није у стању добро да схвати значај изречене осуде и много пре заборави на опомену, док је пунолетник свега свестан и одложена га казна стално подсећа на дело, које је учинио и на последице које ће га постићи, ако још једаред згреши.

3. Трећи разлог Државног Савета противу условне осуде јесте (1) што „по егоистичкој природи људској судећи, условна осуда пре може да буде мотив за даље чињење него за нечињење нових кривичних дела“, и (2) што статистиком није утврђено, „да се услед условне осуде мање чине извесна кривична дела но пре ње,“ него да је напротив утврђено, да број кривичних дела расте, „па се мора узети да и број тих омањих кри-

вичних дела на које се та условна осуда примењује, расте а не смањује.“

И једно и друго представља просто и голо тврђење без икаквих доказа. Кад је Државни Савет ово узео за разлог противу условне осуде, онда ми изгледа, да није хтео, јер ми је тешко рећи да није могао, разумети, шта је условна осуда и шта се њоме може постићи.

Кад Државни Савет вели, да није доказано „да се услед условне осуде мање чине извесна кривична дела но пре ње,“ то из тога изилази, да он сматра, да би условна осуда, кад би то добра установа била, требала уопште да сиречи извршење тих „извесних“ кривичних дела, т. ј. да је она једино средство за сузбијање тог ситног криминалитета. Међутим тако схватање условне осуде је нетачно. Ја сам раније нарочито нагласио, да има више средстава, којима се може заменити штетни кратковремени затвор, па по томе и сузбијати растење криминалитета, као и то да је условна осуда само једно од тих средстава, које има да замени само један део кратковременог затвора. Стога се ни како не може тврдити, да установа условне осуде није добра ако број омањих кривичних дела расте. Из наведених речи Државног Савета изилази даље, да се условна осуда примењује на мања дела, да се дакле на *кривично дело* гледа кад се хоће условна осуда да примени.

И то је нетачно. Овакво нетачно схватање условне осуде и довело је Државни Савет до нетачних закључака. Не гледа се на дело, него на *лице*, које је *то* незнатно дело извршило. Кад суд изрекне кратковремени затвор кривцу, који је извршио незнатно кривично дело, и нађе, да је *шај кривац*, непокварен и да се са основом може држати, да ће се у будуће добро владати, онда према *шоме кривцу* примењује условну осуду а не према томе делу. То значи, да се условна осуда не примењује на један велики број незнатних кривичних дела, која су извршила лица, за која суд не може са основом да држи, да су непокварена. Ово је најбољи доказ да се гледа на кривца који је дело извршио, а не само на дело.

Да Државни Савет одиста рђаво схвата условну осуду, види се још из тога, што он каже, кад је утврђено, „да и после примене условне осуде расте у опште број кривичних дела, онда се мора узети да и број тих омањих многобројних кривичних дела, на која се та условна осуда примењује, расте а не смањује се“. Овакав закључак је и сувише произвољан. Зар је условна осуда крива што криминалитет у опште расте, што расте и онај криминалитет на који се она и не распростире? Зар од ње очекивати, да сузбије растење броја кривичних дела уопште? Зар је то логички закључак: кад расте криминали-

тег на који се условна осуда и не распростира, онда сигурно расте и онај на који се она распростира?! Нелогичност оваквог закључка јасна је и не треба је нарочито доказивати.

Не знам из чега и по чему Државни Савет тврди, да „по егоистичкој природи људској судећи условна осуда пре може да буде мотив за даље чињење него ли за нечињење нових кривичних дела“. Како ово тврђење ничим није образложено и доказано, ја га и после дужег размишљања нисам могао схватити. Кад се условна осуда разуме онако, како се она мора разумети, онда је оно и апсурдно. Ја не могу да схватим, да једном чести-том човеку, или чак и човеку, за кога се с основном држи да је непокварен, који је извршио кривично дело из нехата, случајно, из лакомислености, под многим олакшавним околностима и т. д. буде мотив за даље чињење кривичних дела баш то, што је суд узео у обзир тај нехат, случајност, лакомисленост ит.д. и због тога му одложио извршење казне па после и казну опростио. И природније је и логичније је, да баш то одлагање извршења казне код таквог осуђеног буде мотив, да више никад ни таква дела не чини, а камо ли тежа. Која је и каква је то „егоистична природа људска“ Државни Савет је оставио необјашњено.

Државни Савет даље вели : „Могућно

је да су се условно осуђени и поправљали, али то још није доказ, да се они не би можда још и пре и боље поправили, да нису условно него редовно осуђени и казну издржали за прву кривицу“. Државни Савет дакле не верује у штетно дејство кратковременог затвора. Он тврди нешто, што више нико у Кривичном Праву не тврди. Кратковремени затвор не може да поправи онога, коме је поправљање потребно, јер је кратак и недовољан за то. После тога, Државни Савет заборавља да код условне осуде у највише случајева није реч о кривцима, које треба поправљати, и зашто онда да ти кривци иду у затвор и тамо се излажу његовом штетном дејству?

4. Као даљи разлог са кога се условна осуда не може правдати, Државни Савет наводи то, „што би се стварала њеном применом нека неједнакост, коју народ не би правилно схватио и ценио особито ако би условна осуда зависила од величине *досуђене* а не законом одређене казне, те би се тако и мржња међу грађанима изазвала“.

Кад се има на уму, шта је условна осуда, зашто се заводи и на које случајеве треба да се примени, одмах ће се видети, да се њеном применом не ствара никаква неједнакост, нити се може створити мржња међу грађанима. Никад се грађани неће бунити, што је одложено

извршење казне човеку, који међу њима важи као честит и за кога сви знају, да је то кривично дело извршио или случајно или из нехата или у изазваном стању. После тога и условна осуда представља неку казну. За грађане ће у таквим случајевима бити и то доста, што је суд нашао, да је оптужени крив, што га је осудио на казну и што има извесно време да живи под претњом, да се та казна може још и извршити. Француски извештаји показују, да је баш народ врло добро примио установу условне осуде, па ће то исто бити случај и с нашим народом, ако се само правилно схвати и примењује.

5. Условну осуду по мишљењу Државног Савета не треба усвојити и стога „што би могло бити и честих и великих злоупотреба; нпр. раније већ осуђени и кажњени поплати неког до тада честито прошлости, те овај за њ учини кривично дело, не бојећи се казне, јер зна да ће условно осуђен бити“.

За свакога ко зна шта је условна осуда, неоснованост ове замерке најбоље показује наведени пример Државног Савета, стога о овој замерици нећу ни да говорим.

6. „Редак је приватни тужилац, који би се условном осудом кривчевом задовољио“, веди Државни Савет у својим примедбама. Ја опет држим, да не би и је

дан приватан тужилац био, који не би био задовољан, јер нема разлога да не буде задовољан. Приватни тужилац, који се увери да је извршено кривично дело случајност или резултат несрећног стицаја прилика, увек ће се брзо помирити. Како су у највише случајева у питању незнатна кривична дела, то приватни тужилац више рачуна на накнаду трошкова, који му се и код условне осуде досуђује, него на оно неколико дана или недеља затвора. Ако се који случај незадовољства и деси, то не значи, да због тога треба одбацити целу установу, која има да послужи вишим интересима, него што су интереси по неког приватног тужиоца.

7. Као разлог условне осуде Државни Савет наводи и то, што би условно осуђени своју »казну претварањем својим изигравао“. — Ово може да буде, али само по изузетку. Суд одлаже извршење казне лицима, за која с основом држи да су непокварена и да ће се и доцније добро владати. У томе се може и преварити, али то никако није разлог за војевање противу условне осуде.

8. Државни Савет мисли, да су узрок завођењу установе условне осуде рђави казнени заводи, па онда вели, да је логичније те заводе поправити, што „није ни тешко ни скупо“, него ли са тога ра-

злога заводити условну осуду и „кривце без казне пуштати“.

Кад се тврди, да су условну осуду проузроковали рђави казнени заводи, онда то значи, да се сама ствар у основи не познаје. Нису само казнени заводи изазвали потребу завођења условне осуде, већ бескорисност и штетност кратковременог затвора. А ове мане кратковременог затвора опет не долазе само од начина на који се он обично извршује, већ на првом месту и поглавито отуда, што је кратковремени затвор по себи *рђаво казнено сресшво*. Да је ово тврђење тачно, најбоље доказује то, што се у свима државама без изузетка, и поред различитог начина извршења те казне, на исти начин и у истој мери јасно показала не само бесциљност него и штетност кратковременог затвора. Белгија може послужити као најбољи доказ за ово тврђење. Тамо се по закону од 4 марта 1870 свака казна лишењем слободе до десет година издржава у ћелији. Она је подигла и потпуно уредила све казнене заводе по строгом ћелиском систему, па се и тамо кратковремени затвор показао бесциљан и рђав као год и у другим државама, и то је баш био разлог да Белгија прва на континенту заведе установу условне осуде. Јасно је, дакле, да казнени заводи нису узрок завођењу условне осуде.

Све што се казненным заводом, уређе-

ним по строгом Хелпском систему, може постићи, кад је у питању кратковремени затвор, јесте само спречавање кварења непоквареног осуђеног и ништа више. Међутим поправљање се њиме не може постићи, јер да се осуђени морално подигне, потребно је дуже време него што је затвор од неколико дана или недеља. И застрашујуће дејство је илузорно, јер ма колико тај затвор био строг, ипак не представља толико зло, којим се може покварени злочинац застрашити. Чак кад би се и могло кратковременим затвором постићи застрашавање неких криваца, ипак не би требало само због тога чинити толике издатке, колики су потребни за одржавање једног таквог завода, нарочито кад има бољих средстава, која стоје на расположењу. А може се тек мислити, колико је кратковремени затвор бесциљан, кад су у питању непокварени кривци, које нити треба поправљати нити застрашавати. Држим, да се из овога јасно види, шта је изазвало потребу завођења установе условне осуде.

Све до сад речено вреди и за Србију. Не значи, дакле, да ће кратковремени затвор бити корисан и добар, ако се у Србији поправе и уреде казни завод, као што то мисли Државни Савет, јер ће он и тада бити бесциљан и бескорисан, — њиме се ни тада не може постићи поправљање и застрашавање. Сем тога нетачно

је, да је уређење казних завода лака и јевтина ствар. Србија не може имати уређене казнене заводе само зато, што то кошта онолико, колико она апсолутно не може да да. Србија данас има 3363 лица у казним заводима, а у пројекту је да се подигне, и једва ће се моћи подићи, само један завод за 1000 лица. Остаје дакле 2363 лица да и даље издржава казну у старим казним заводима. Да би се само постигло то, да се непокварени кривци не заразе рђавим друштвом у затворима потребно би било, сасвим тих великих казнионица, подићи и мање у сваком округу по строгом ћелијском систему, у којима би се издржавао кратки затвор. Сви ти заводи коштали би Србију најмање петнаест милиона динара. Ово је дакле немогуће учинити а и кад би било могуће, била би штета учинити толике издатке само за то, да лице, осуђено на неколико дана или недеља затвора, осети то као зло.

Па кад се сви наши казни заводи не могу уредити, онда је то доказ више, да је кратковремени затвор у нас не само бесциљан и бескорисан него и штетан, а ово је опет разлог више, да условну осуду, као средство за отклањање те штетности, треба што пре завести.

Државни Савет мисли, да је главно то, да кривац не остане без казне, па ма где и ма на који начин он ту казну издр-

жавао. Он заборавља, да условна осуда није опроштај казне, него *осуда на казну*. Тако исто, да условно осуђени душевно трпи и да то триљење представља зло, казну. Зашто се мора неко баш за тварањем да казни? Зар одмаздена правичност тражи, да једно непокварено лице, које је први пут осуђено, пошљемо у наше затворе, одакле ће изаћи као злочинац из навике?

9. Као последњи општи разлог Државног Савета јесте, да „с погледом на наше укупне државне и народне прилике а особито с погледом на темпераменат народни и културни ступањ наш, — и напоследку с погледом на могуће [злоупотребе и незаконите утицаје...“ не треба заводити условну осуду.

Све ово не може никако да послужи као основан разлог противу условне осуде, јер представља голо и произвољно тврђење. У науци се никако не примају проста тврђења без икаквих доказа и ближег образложевања. Које су то „државне и народне прилике?“ Какав је то „темпераменат народни и културни ступањ наш?“ Какве су то „злоупотребе и незаконите утицаји?“ Све док се ово и не докаже, остаје као да није ни речено.

Државни Савет држећи, да је успео својим разлозима да докаже штетност и бескорисност установе условне осуде, овако закључује: ако усвојимо ову установу, то

би значило „да више из *просилог по-дражавања* неког идемо за *новинама још довољно непроцењеним*, него ли што то права потреба захтева“. Као год што су сви разлози Државног Савета без изузетка били нетачни, тако је исто и овај његов закључак нетачан. Ни на крају Државни Савет није могао да увиди потребу условне осуде. Ој даље мисли, кад је ова установа за њега новина и кад је он не схвата, да је она онда и за сваког другог новина. Рђаво Државни Савет мисли, да је жеља за подражавањем била разлог за израду овог законског предлога. Не, није то био разлог. Разлог лежи у потреби за побољшањем нашег правосудја. Ни Министар Правде ни ја нећемо револуцију, већ еволуцију, реформу нашег застарелог законодавства.

Убеђен, да је постигао успех својим мишљењем, Државни Савет исто завршава једном шалом, па чак и подсмехом. Он ту вели, ако би се овај предлог усвојио, зашто се онда не би поднео и усвојио, и предлог за неодређене осуде, које су по мишљењу Државног Савета одавно пропале и у науци и у пракси. — Не знам, што је требало Државном Савету да овде уноси и питање о неодређеним осудама, кад оно с условном осудом нема везе. То није требао да чини стога, што оно неколико редака, написаних о неодређеним казним осудама, јасно показују, да Др

жавни Савет ни то питање не разуме. Ја на првом месту не могу да се упуштам у расправљање овога питања из многих обзира, за тим због малог простора и најзад што њему није место овде, иначе би ми било врло лако доказати Државном Савету, да науке има и после 1878 године (конгрес у Штокхолму) као и то, да питање о неодређеним казненным осудама — *indeterminate sentences* — није пропало ни у науци ни у пракси, јер у науци данас има јаких својих заступника, а у Сједињеним Државама Северне Америке успешно је чак и изведена.

III.

Као год што су насноване замерке, учињене уопште установи условне осуде, тако су исто неосноване и замерке учињене појединим члановима законског предлога. Те замерке чак показују, да Државни Савет поједине чланове није разумео. Далеко би ме одвело, ако би се дуж задржао и на овим замеркама, учињеним појединим члановима, стога ћу се ја само са неколико речи дотаћи неких од њих, да би се видело, да је истина ово што сад рекох.

1. Код члана 1. Државни Савет замера, зашто да се условна осуда примењује према досуђеној а не запрећеној казни „као у Енглеској, Белгији и т. д.“ Државни Савет се буну противу тога,

јер би се тада и према злочинима и према кривичним делима ма какве природе била, могла применити условна осуда.

Нетачност прве реченице несумњиво је доказана раније, кад је било речи о општим замеркама под 1. У свима законима француско-белгијског система без изузетка не гледа се на дело него на досуђену казну, према томе може бити дело ма које и ма какве природе. Па баш то, што неко и за иначе тешко кривично дело може бити осуђен на казну до године дана затвора — показује, да имамо посла са непоквареним или мало поквареним кривцем, да он није или није у великој мери штетан по друштво. Ја понављам: није упитању дело, него кривац, који је то дело извршио. Је ли то одмаздена правичност, што су наши судови пре неку годину осудили једног човека, који је једне хладне јануарске ноћи украо из општинског коша врећу кукуруза, да исхрани децу и себе? Зар тај не треба да осети благодет условне осуде само за то, што је он извршио опасну крађу, а опасна крађа је злочин, прљаво дело, а по мишљењу Државног Савета за прљави дела не треба допуштати одлагање извршења казне? Таквих случајева може да буде и код других злочина и прљавих дела.

4. Државни Савет вели, да је поднети предлог усвојио у „главном“ француско-

белгијски систем условне осуде, али да је у неколико чланом 3 усвојен и енглеско-амерички. Овакав закључак могао се извести из неразумевања члана 3, јер цео предлог ни у једном члану није усвојио енглеско-амерички систем. Члан 3 вред виђа нарочити случај у коме се има опозвати одлагање извршења изречене казне затвора. По томе члану одлагање извршења казне има се опозвати и тада, ако се противу условно осуђенога у року одлагања поведе истрага због кривичног дела, које је овај извршио *пре* доношења условне осуде. Тим чланом се детаљно регулише овај случај. То ново откривено дело има само да буде предмет извиђања на главном претресу, и при пресуђењу његовом има се узети у обзир и она казна, чије је извршење одложено ранијом условном осудом, т. ј. врши се срачунавање између те казне и казне, која се има изрећи за ово ново дело. Тако се има разумети наређење чл. 3, које гласи: „у том случају изрећи ће се за обадва кривична дела једна казна према одредби § 69 к. з.“

3. Државни Савет није разумео ни чл. 5., који је сасвим јасан. Он наређује, да неизвршење одложене казне не утиче на дејство споредних казни и неспособности. То значи, да се у року, који је суд одредио, обуставља само извршење главне а не и споредне казне и неспособности.

Ове дакле теку и за то време, као н. пр. губитак грађанске части. Изузетак од споредних казни чини само полицијски надзор, т. ј. он не тече за време одлагања. Тај изузетак не треба предвиђати законом, јер се он по себи разуме, кад се зна шта је полицијски надзор и његова природа. То је у осталом у побудама јасно образложено

4. Државни Савет код чл. 1. вели, да се не зна, „да ли суд може условну осуду одложити на *дуже* време, него ли што би кривица и пресуда изречена по закону застарела“. — Све се ово зна и све је ово предвиђено чл. 6, који је јасан и који гласи: „застарелост пресуде не тече за време одложеног извршења казне.“

* * *

Да завршим.

Условна осуда је несумњиво врло корисна установа. Њу је изазвала потреба, она је врло погодно средство за замену кратковременог затвора, који је и бескорисан и штетан. Условна осуда је заведена у интересу правнога поретка, јер се јавља као погодно средство за сузбијање криминалитета. Али се њоме може то постићи само тако, ако се буде правилно схватала, ако се буде знала идеја на којој она почива и ако се буде знало шта се њоме жели постићи.

Она више у науци није спорно питање, јер је озаксњена готово у свима културнијим државама, она је данас својина целог света. Она више није само захтев Криминалне Политике, него је њен остварени захтев. Сваким даном све више и више је усвајају разни законодавци, и то баш доказује да се од ње могу очекивати само добри резултати. У државама, у којима постоји већ више од једне деценије, као у Белгији и Француској, она је несумњиво показала добре резултате. У побудама је то и статистичким подацима утврђено. Као несумњиво добру и корисну установу најновији законодавци унесе је у казни законик. Тако су је нови норвешки казни законик и пројекат швајцарског казног законика унели у законик као установу, која има стално да остане.

Условна осуда и код нас може дати добре резултате. Ти резултати зависиће од наших судова, који ће је примењивати. Они треба да схвате суштину ове установе, што је у осталом врло лако, и добри ће се резултати показати. Кад је добро схвате, наше ће је судије и правилно примењивати, јер условна осуда јесте проста одлука, за чије се доношење не тражи нека нарочита спрема. Сваки коле образован човек, а судија још пре, може решити питање, да ли оптуженога треба поштедети од казне за то, што је у из-

гледу, да ће се добро владати. Закон даје упуства судији, како треба да ради, али га не везује, већ оставља његовој оцени.

Али погрешно би било, ако би неко од условне осуде очекивао много, ако би очекивао да кривичних дела нестане. Условна се осуда распростире само на један део кратковременог затвора, она је само једно средство, којим се он има заменити, и стога може само у толико сузбијати криминалитет у колико се и примењује.

Тако исто не треба очекивати, да ће с њеном применом одмах из почетка да иде глатко. Биће из почетка и неједнаког примењивања, па и погрешака, као што их је и свуда било, али то никако не значи, да уопште не треба почети. Какве ће резултате ова установа показати у многome зависи и од Министра Правде. Он никако не може сматрати, да је са доношењем закона све свршено. Он тек од тада има да се стара за његово извршење и да добро пази на његову примену. Нарочито има да пази на тачно вођење статистике и да ову по службеној дужности саопштава свима судовима. Треба дакле да бди над применом закона, и кад сваки тако буде радио, добри резултати морају се показати.

Министар Правде подносићи овај за-

конски предлог Народној Скупштини испунио је своју дужност, а Народна Скупштина, усвајајући га, учиниће једно добро дело, па макар Државни Савет и даље био противног мишљења.

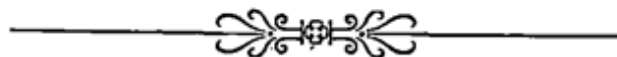

ПРАВИЛА

О УРЕЂЕЊУ

ГРАЂЕВИНАРСКО-ПРЕДУЗИМАЧКОГ ЕСНАФА

У БЕОГРАДУ

БЕОГРАД

ДОСИТИЈЕ ОБРАДОВИЋ — ШТАМПАРИЈА АЦЕ М. СТАНОЈЕВИЋА
(МАЉЕДОНСКА УЛИЦА БР. 40)

1901.

ПРАВИЛА

О УРЕЂЕЊУ ГРАЂЕВИНАРСКО-ПРЕДУЗИМАЧКОГ ЕСНАФА У БЕОГРАДУ

I

Задатак и намера еснафа

Чл. 1.

Задатак и намера грађевинарско-предузимачког еснафа је, да се ујемчи солидност и рационалност у грађењу како јавних тако и приватних грађевина сваке врсте, те да се избегну све зле последице од грађевина, саграђених од неспремних и невештих грађевинара и предузимача.

Исто тако задатак је овом еснафу, да, било школом било практичним радом и добрим примером спрема подмладак за будуће добре грађевинаре.

Чл. 2.

Седиште је еснафа у Београду. Печат еснафа носиће натпис: „Еснаф грађевинарско-предузимачки у Београду.“

Чл. 3.

Само чланови овог еснафа могу вршити грађевинарско-предузимачке послове како приватне тако и јавне (§ 3 есн. ур.). Али чланови морају предузете послове дати на из-

раду само признатим еснафским мајсторима, који стално живе у Србији, и то послове једног заната само признатом мајстору тога заната, на пр. послове зидарске мајстору зидарском, браварске мајстору браварском, лимарске мајстору лимарском и т. д., а сами чланови остају одговорни за солидност и ваљаност грађевине за време законом или уговором одређено.

Чл. 4.

На представку управе овог еснафа, полицијска ће власт забранити свакоме лицу упражњавање грађевинарско-предузимачких послова, које није члан овог еснафа. Ако полицијска власт ово не учини у року од 30 дана, управа, еснафа има права жалити се Министру Народне Привреде.

Да јавне послове (државне, окружне, срепске, општинске и приватних друштава, које државну помоћ или повластицу уживају) у месту еснафа, добијају на израду само чланови еснафа, пазиће саме дотичне власти по званичној дужности.

II

Чланови еснафа

Чл. 5.

Члан овог еснафа може бити свако лице, које има ове погодбе:

а., да је пунолетан и стално живи у Србији;

б., да је доброг владања и да не стоји у изузећу према § 96 еснафске уредбе;

в., да је свршио технички факултет у Србији или на страни, или да је по прописима ових правила положио испит и редовним путем за предузимача признат.

Чл. 6.

О пријему лица за члана еснафа, без полагања испита, решава управни одбор. Против решења управног одбора кандидат се може жалити у року од три дана Министру Народне Привреде (чл. 38 правила о уређењу еснафа трговачког реда).

III

Управа еснафа

а., *Старешина и помоћник*

Чл. 7.

Еснаф грађевинарско-предузимачки има свога старешину и помоћника (§§ 115 и 118 еснаф. ур.), које бира еснафска скупштина на годину дана.

Чл. 8.

Старешина је представник еснафа. У случају његовог одсуствовања, у вршењу еснафских дужности заступаће га помоћник.

Ако би се десило, да и помоћник буде спречен у вршењу еснафских дужности, за-

ступаће га лице, које за то одреди управни одбор из своје средине.

Чл. 9.

Старешина еснафа заступа пуноважно еснаф у свима правним пословима и иначе пред судовима и свима земаљским властима. Но он то може чинити само на основи и у границама пуномоћства, које му буде издао онолики број чланова управног одбора, колики је према овим правилима потребан за пуноважно решавање.

Но кад Управни одбор нађе за потребно и у интересу еснафа, може овластити јавног правозаступника, да еснаф заступа пред судовима и осталим земаљским властима у границама пуномоћства, које му буде издао.

б., *Управни и надзорни одбор*

Чл. 10.

Да би се еснафским пословима и еснафском имовином што боље руководило, установљава се управни и надзорни одбор.

У састав управног одбора улазе старешина еснафа, помоћник и три члана, које бира еснафска скупштина.

После прве године иступиће један од ове тројице коцком; после друге године иступиће од остале двојице опет један коцком, а после треће године иступиће и трећи члан управног одбора, а редовна еснафска скупштина ће увек сваке године новим избором попуњавати управни одбор. Доцније, сваке године

иступа онај члан, који је пуне три године одслужено.

Одступели члан може по нова бити биран.

Чл. 11.

Управног одбора дужности су:

1., да помаже старешини у вршењу свих еснафских послова, а нарочито у прибирању еснафских прихода;

2., да мотри; да се сви прописи еснафске уредбе а нарочито у погледу издавања еснафских писама тачно и правилно извршују;

3., да саставља и еснафској скупштини подноси на одобрење годишњи буџет;

4., да по одобреном буџету доноси решења о свима издатцима из еснафске благајнице и да мотри, да се сви ти издатци чине у границама буџета;

5., да се стара о свему оном, што целокупном еснафу и његовим члановима може користи доносити;

6., да припрема и еснафској скупштини подноси на одобрење нужне предлоге;

7., да настојава, да се сва скупштинска решења тачно и на време извршују;

8., да решава о свима оним предметима, који су му овим правилима у дужност стављени.

Чл. 12.

Председник управног одбора је старешина еснафа а потпредседник помоћник еснафа.

Чл. 13.

Управни одбор састаје се у седницу једанпут месечно, а по потреби и више пута.

Седнице управног одбора сазива старшина еснафа. Он је дужан сазвати седницу увек, кад год то од њега затражи на писмено надзорни одбор или три члана управног одбора.

Чл. 14.

Управни одбор може пуноважно решавати кад на његовим седницама присуствује старшина или помоћник еснафа са најмање два члана управног одбора.

Решења се доносе апсолутном већином гласова (половина и један више од целокупног броја присутних чланова).

Ако се гласови подједнако поделе, сматра се да је предлог одбачен.

Чл. 15.

Ни једна седница не може започети, док не буде присутан довољан број чланова за решавање.

Сви присутни чланови дужни су по свршеном раду потписати записник.

Ко жели, да по каквом предмету одвоји своје мишљење, мора то на писмено у записнику изјавити.

Чл. 16.

Без решења управног одбора не сме се из еснафске благајнице, учинити ни један из-

датак, а за сваки издатак без разлике мора бити признаница од стране оног, коме је новац издат.

Само у случају преке и неодложне потребе може сам старешина еснафа учинити издатак до 100 дин. највише, али и за тај издатак мора накнадно тражити одобрење од управног одбора.

Чл. 17.

Управни одбор прима и одпушта потребно особље, коме одређује дужност и награду.

Чл. 18.

Надзорни одбор састављају три члана, које бира еснафска скупштина на годину дана. Он се сам конституише, о чему писмено извештава управни одбор.

Чл. 19.

Надзорни одбор може пуноважно решавати кад на његовим седницама присуствује половина и један члан више од целокупног броја чланова. Решења се доносе апсолутном већином гласова.

Ако се гласови подједнако поделе, сматра се да је предлог одбачен.

Чл. 20.

Надзорни одбор састаје се у седнице кад год за потребно нађе његов председник.

Председник је дужан сазвати седницу и онда, кад то од њега на писмено затраже остала два члана.

Прописи чл. 15. ових правила важе и за седнице надзорног одбора.

Чл. 21.

Надзорни одбор води контролу над целокупним радом управног одбора. Њему је дужност и право, да што чешће прегледа еснафску благајницу, све књиге и рачуне.

По свршетку сваке године надзорни одбор врши општи преглед благајнице, књига, рачуна, и имовине, саставља биланс и о свему подноси извештај скупштини.

Чл. 22.

Нађе ли надзорни одбор при прегледу еснафске благајнице, рачуна и књига, да је управни одбор учинио какву злоупотребу, или да је еснаф оштетио, дужност му је да радњу управног одбора одмах обустави и еснафску имовину попечати, па да код надлежног суда противу одговорних лица предузме мере ради обезбеђења еснафске имовине.

У исто време надзорни одбор сазваће у року од 15 дана најдаље ванредну еснафску скупштину, којој ће поднети извештај о своме раду.

Чл. 23.

Ако надзорни одбор не врши дужности, које су му прописане овим правилима, одговоран је заједно са управним одбором за сваку намерну или услед нехатности учињену штету еснафској имовини.

Чл. 24.

Сваки члан еснафа, кога еснафска скупштина изабере за члана управног и надзорног одбора, обавезан је примити се избора и поверену му дужност тачно и савесно вршити.

Чл. 25.

Члан управног и надзорног одбора, коме буде немогућно у седницу доћи, дужан је о томе написмено извести председника одбора и свој изостанак извинити.

Чл. 26.

Ако се које место у управном и надзорном одбору упразни, сазваће се заједничка седница управног и надзорног одбора, која ће увести у дужност члана дотичног одбора оно лице, које је за таког члана највише гласова добило на последњој скупштини. Овакав члан врши дужност до прве редовне скупштине.

Чл. 27.

На заједничкој седници управног и надзорног одбора председава старешина еснафа.

в., *Еснафска скупштина*

Чл. 28.

Еснафске су скупштине двојаке: редовне (годишње) и ванредне (§ 108 есн. ур.).

Редовна скупштина сазива се сваке године најдаље до конца фебруара; а ванредна сазива се по потреби.

Чл. 29.

Редовна скупштина сазива се по решењу управног одбора.

Сазив скупштине мора се објавити у домаћим новинама, које за то одреди заједничка седница управног и надзорног одбора.

Од последњег огласа у новинама до дана скупштинског сазива мора протећи најмање седам дана.

Чл. 30.

Ако управни одбор не сазове редовну скупштину у одређеном року, сазваће је надзорни одбор у року од 15 дана. Не учини ли то ни надзорни одбор, скупштину могу сазвати оснафски чланови, који за то добију одобрење од Министра Народне Привреде.

Чл. 31.

Редовна скупштина врши ове послове:

1., Бира из своје средине три оверовника скупштинског записника;

2., Расматра извештаје управног и надзорног одбора о њиховом раду, и ако нађе, да је радња одбора исправна, даје им разрешницу:

3., Одобрава буџет за идућу годину;

4., Решава о сталној помоћи сиромашним члановима еснафа, као и о већим поклонима разним друштвима и установама;

5., Претреса разне предлоге и доноси о њима решења;

6., Бира еснафског старешину, помоћника и чланове за управни и надзорни одбор.

Чл. 32.

Ванредну скупштину сазивају по потреби управни и надзорни одбор.

Управни одбор дужан је ванредну скупштину сазвати и онда, кад то од њега на писмено захте $\frac{1}{4}$ еснафских чланова.

Ако на овај захтев управни одбор не сазове ванредну скупштину у року од 15 дана, сазваће је надзорни одбор у даљем року од 15 дана. Не учини ли то ни надзорни одбор, Министар Народне Привреде, на молбу $\frac{1}{4}$ еснафских чланова одобриће, да се скупштина сазове.

Чл. 33.

На ванредној скупштини могу се решавати само они предмети, ради којих је и сазвата.

Прописи чл. 29. ових правила важе и за ванредну скупштину.

Ако ванредну скупштину сазивају чланови еснафа, по одобрењу Министра Народне Привреде (чл. 32) сазив се мора објавити у Српским Новинама.

Чл. 34.

На еснафским скупштинама, било редовним или ванредним, председава старешина еснафа или помоћник.

Ако је скупштину сазвао надзорни одбор, на њој председава председник или члан тога одбора.

А ако је она сазвата од чланова еснафа по одобрењу Министра Народне Привреде, на њој председава оно лице, које је у првом реду овлашћено, да скупштину сазове.

Чл. 35.

На скупштини (редовној или ванредној) може се решавати, ако на њој присуствује $\frac{2}{3}$ од целокупног броја еснафских чланова.

Ако на први пут сазваној скупштини не буде довољан број чланова за решавање, сазива се у року од 10 дана друга скупштина, на којој се решава са онолико чланова, колико их дође.

Чл. 36.

Решења скупштинска доносе се апсолутном већином гласова.

Ако се гласови подједнако поделе, сматра се да је предлог одбачен.

Чл. 37.

Сваки члан, који би хтео еснафској скупштини да поднесе молбу или ма какав акт (писмену представку) дужан је то учинити

преко управног одбора и то на пет дана пре састанка скупштине. Ко то не би учинио, његова представка неће се на скупштини узимати у претрес.

IV

О испиту за чланове еснафа

Чл. 38.

Испит за предузимача — грађевинара, може полагати само оно лице, које испуни ове услове:

1., Да је слушао технички факултет у Србији или на страни; или

2., да је свршио средњу реалну или грађевинарску школу у земљи или на страни и да је уз то практиковао бар две године у приватној или јавној служби техничке природе; или

3., ако нема школске спреме, да се најмање шест година бавио предузимачким — грађевинарским пословима, било као самосталан предузимач било као помоћник код признатог предузимача.

У овом случају кандидат је дужан поднети писмене исправе, потврђене надлежном полиц. влашћу, да је заиста толико времена радио послове предузимачке.

Чл. 39.

Ко жели полагати испит за грађевинара, дужан је обратити се молбом, с документима,

Управи еснафа, која цени: да ли је кандидат испунио услове из чл. 38 ових правила.

Ако управа одбије кандидата, овај се може жалити у року од три дана Министру Народне Привреде.

Чл. 40.

Ако управни одбор нађе да кандидат има услова за полагање испита, одмах ће образовати испитни одбор и одредити дан полагања.

Испитни одбор састављају:

1., Старешина еснафа или његов помоћник, као председник;

2., два члана еснафа које бира заједничка седница управног и надзорног одбора;

3., један инжињер или архитект, којег од своје стране изабере сам кандидат.

4., једно лице које одреди Управа вар. Београда на представку еснафа.

Деловођа испитног одбора је увек деловођа еснафа.

Чл. 41.

Испит се састоји из два дела: усменог и писменог, а има се обавити у смислу § 64 есн. уредбе.

О предметима, из којих ће кандидат имати да полаже испит, о обиму њиховом, о поступку при испитивању прописане еснаф нарочита правила, која ће одобрити Министар Народне Привреде.

Чл. 42.

Ако кандидат положи испит, управа еснафа издаће му писмо еснафско, и одмах га уврстити за члана еснафа, по наплати прописне таксе.

Но ако испитни одбор нађе, да кандидат није испит положио, управа еснафа упутиће га решењем, да се у грађевинарским пословима усаврши, и после годину дана опет за испит пријави.

Против овог решења кандидат се може жалити у року од три дана Министру Народне Привреде.

Чл. 43.

Еснафу ће бити дужност, да доцније, кад прибави средстава отвори и одржава о својем трошку школу, у којој ће се учити и спремати доцнији вешти и ваљани грађевинари.

Наставни план и уређење ове школе прописује у своје време Министар Народне Привреде у споразуму са еснафом.

V

О имовини и приходима еснафа

Чл. 44.

Еснаф ће наплаћивати у корист своје касе таксе предвиђене у § 70 еснаф. уредбе за лица трговачког реда.

Чл. 45.

Сви ови приходи, као и други разни, као: поклони, завештања и т. д. сачињаваће еснафску имовину, којом ће руковати управни одбор по прописима ових правила.

Чл. 46.

Еснафска имовина употребљаваће се на намере, побројане у §-у 103 есн. ур. Вишак што преко овога претекне, капиталисаће се на крају сваке године и предаваће се на приплод Управи Фондова или којем другом угледном новчаном заводу.

Чл. 47.

Приватним лицима може Управни одбор дати из еснафске касе зајам само под овим погодбама:

1., Зајам могу добити они, који су најмање две године били чланови овог еснафа;

2., интерес не сме бити мањи од 8% годишње, нити може бити рок дужи од године дана. Исти се може и продужавати на молбу дужника а по решењу управног одбора;

3., Зајам мора бити увек интабулисан на прво место и сума зајма не може превазићи трећину процењеног имања.

Чл. 48.

Процену имања вршиће писмено одбор, у који улазе: председник или потпредседник

управног одбора и три члана, које управни одбор од чланова еснафа изабере.

Чл. 49.

Процењивање имања бива бесплатно а управни је одбор дужан узимати у решавање молбе за зајам по реду пријава.

VI

КЊИГОВОДСТВО

Чл. 50.

У еснафу водиће се ове књиге:

- 1., Деловодни протокол;
- 2., Дневник касе, у коме ће се бележити засебно примања а засебно издавања;
- 3., Партијалник, у коме ће се по партијама бележити сва еснафска дуговања и потраживања;
- 4., Инвентар имовине;

Дневник касе, партијалник и инвентар морају бити потврђени судом.

Чл. 51.

Да ли ће се у еснафу водити и какве друге књиге и како ће се водити, прописаће управни одбор у споразуму с надзорним одбором.

VII

Давање помоћи из еснафске касе

Чл. 52.

Из еснафске благајнице имају права на помоћ само чланови еснафа и њихове породице по прописима § 103 есн. ур.

Чл. 53.

Да се некоме изда помоћ нужно је, да му молбу потпишу најмање три еснафска члана, који ће јемчити:

1, да му — јој — је помоћ неопходно потребна и да заиста нигде ништа од имања нема; и

2, да је за рад и за зараду неспособан-на.

Чл. 54.

Лица, која уживају већ какву помоћ преко 20 дин. месечно, не могу добијати помоћ из еснафске касе.

VIII

Прелазно наређење

Чл. 55.

Сва она лица, која су се затекла као предузимачи, као такви бавили се грађевинарско-предузимачким пословима и порезу плаћали најмање три последње године, имају

ступити у чланство овог еснафа, ако хоће да ову радњу и даље продуже, и то најдаље за три месеца од дана устројства еснафа.

У будуће, ко буде желео, да се овим пословима бави, мораће испунити све погодбе, овим правилима прописане.

IX

З а к љ у ч а к

Чл. 56.

Сви случајеви, који овим правилима нису регулисани, расправиће се по прописима еснафске уредбе и прописима правила о уређењу еснафа трговачког реда од 27. марта 1899. год. Т.Бр. 1939.

Чл. 57.

Министар Народне Привреде води надзор над целокупним радом еснафским, задржавајући сва права, која су му еснафском уредбом дата.

Чл. 58.

Ова правила ступају у живот од дана, кад их Министар народне привреде одобри.

На основу §-а 95 еснафске уредбе одобравам и потврђујем ова правила еснафа грађевинарско-

предузимачког у Београду, с учињеним изменама
у чл 1, 2, 3, 5, 6, 19, 38—44, 52, 55 и 56-ом.

Такса у 2 динара за потврду наплаћена је и
прописно уништена.

Пбр. 2246.

15. октобра 1901. год.

Београд.

*Министар
Народне Привреде*

Д-р М. Ђ. Миловановић С. Р.

5

ПРЕГЛЕД НОВИХ КЊИГА

1. МОРАВСКА НОЋ
Петер Хандке
Београд: Лагуна, 2020.
2. ГОЛМАНОВ СТРАХ ОД ПЕНАЛА
Петер Хандке
Београд: Лагуна, 2019.
3. ХИМЕРИНА КРВ: РОМАН О ДУЧИЋУ
Славиша Павловић
Београд: Лагуна, 2020.
4. ДУКАТ ЗА ЛАЂАРА
Дејан Стојиљковић
Београд: Лагуна, 2020.
5. ДВАНАЕСТ ПОРТРЕТА
Добрица Ћосић
Београд: Лагуна, 2020.
6. НЕВИДЉИВА ЖЕНА И ДРУГЕ ПРИЧЕ
Славенка Дракулић
Београд: Лагуна, 2020.
7. И ГРОБ И РОБ
Вук Драшковић
Београд: Лагуна, 2020.
8. ПОГЛЕДАЈ ШТО ЈЕ МАЧКА ДОНИЈЕЛА
Анте Томић
Београд: Лагуна, 2016.
9. ИЗВЕШТАЈ О КУГИ / ЧОВЕК КОЈИ ЈЕ ЖИВЕО У СНОВИМА
Радослав Петковић
Београд: Лагуна, 2020.
10. ЈАЛОВА ЈЕСЕН
Драгослав Михаиловић
Београд: Лагуна, 2020.
11. ПЕДЕСЕТ ЦИГАРЕТА ЗА ЕЛЕНУ
Марина Вујчић
Београд: Лагуна, 2020.
12. КОНТРАЕНДОРФИН
Светислав Басара
Београд: Лагуна, 2020.
13. ОСИЊЕ ГНЕЗДО
Влада Арсић
Београд: Лагуна, 2020.

14. КЛОПКА И ДРУГЕ ПРИЧЕ
Горан Скробоња
Београд: Лагуна, 2020.
15. ЈЕДНА ОД НАС: ПРИЧА О НОРВЕШКОЈ
Осне Сејерштад
Београд: Лагуна, 2019.
16. ЈЕЗЕРО БР. 13
Џон Мекгрегор
Београд: Лагуна, 2019.
17. КАКО НАПИСАТИ РОМАН:
УСПЕШНА МЕТОДА ЗА БУДУЋЕ ПИСЦЕ
Ренди Ингермансон
Београд: Лагуна, 2020.
18. ОДЈЕК ПРОШЛОСТИ 2: ИСТОРИЈСКА БЕЛЕЖНИЦА
Лука Мичета
Београд: Лагуна, 2020.
19. КАКО РАЗГОВАРАМО: ПРОБЛЕМИ И РЕШЕЊА:
ОПШТА ПСИХОЛОГИЈА КОМУНИКАЦИЈЕ
Фридеман Шулц фон Тун
Београд: Лагуна, 2018.
20. ОНО СВЕ ШТО ЗНАШ О МЕНИ
Мирјана Бобић Мојсиловић
Београд: Лагуна, 2020.
21. КИРКА
Мадлен Милер
Београд: Лагуна, 2020.
22. ПЕПЕО, ПЕНА, ШАПАТ
Миљасав Савић
Београд: Лагуна, 2020.
23. КЛЕЈОВ МОСТ
Маркус Зусак
Београд: Лагуна, 2020.
24. ПЕПЕО ДОГОРЕЛИХ КРИЛА
Мирослав Антић
Београд: Лагуна, 2020.
25. КЛУБ РАДОСТИ И СРЕЋЕ
Ејми Тен
Београд: Лагуна, 2020.
26. КРУГ
Дејв Егерс
Београд: Лагуна, 2020.

27. ЛАЖИ О БОГУ У КОЈЕ ВЕРУЈЕМО
Вилијем Пол Јанг
Београд: Лагуна, 2018.
28. ЛЕДЕНИ ЗМАЈ
Џорџ Р. Р. Мартин
Београд: Лагуна, 2019.
29. МАЈСТОР И МАРГАРИТА
Михаил Булгаков
Београд: Лагуна, 2020.
30. МАТЕМАТИКА ЖИВОТА И СМРТИ:
ЗАШТО ЈЕ (СКОРО) СВЕ МАТЕМАТИКА
Кит Јејтс
Београд: Лагуна, 2020.
31. МЕСЕЧЕВИ ВРТОВИ:
ПРИПОВЕСТ ИЗ МАЛАШКЕ КЊИГЕ ПАЛИХ
Стивен Ериксон
Београд: Лагуна, 2020.
32. МОМЦИ ИЗ НИКЛА
Колсон Вајтхед
Београд: Лагуна, 2020.
33. НОЋ У КАРАКАСУ
Карина Саинс Борго
Београд: Лагуна, 2020.
34. ОБЛИК ВОДЕ
Гиљермо дел Торо
Београд: Лагуна, 2020.
35. ОСВЕТА
Џо Аберкромби
Београд: Лагуна, 2020.
36. ОТКРИЈТЕ ЛАЖ
Памела Мејер
Београд: Лагуна, 2020.
37. ПАРАДА
Дејв Егерс
Београд: Лагуна, 2020.
38. ПИЈЕВ ЖИВОТ
Јан Мартел
Београд: Лагуна, 2020.
39. ПЛАНИНЕ ПАРНАСА
Чеслав Милош
Београд: Лагуна, 2016.

40. ПОЛА КРАЉА
Џо Аберкромби
Београд: Лагуна, 2019.
41. ПОСЛЕДЊА ПРИЛИКА
Фредрик Бакман
Београд: Лагуна, 2019.
42. ПОСЛЕДЊИ АРГУМЕНТ КРАЉЕВА
Џо Аберкромби
Београд: Лагуна, 2014.
43. ПРАВИ СЕ МРТАВ
Харлан Кобен
Београд: Лагуна, 2019.
44. ПРЕМА ИСТИНИТОЈ ПРИЧИ
Делфин де Виган
Београд: Лагуна, 2020.
45. РАСКРШЋА
Вилијем Пол Јанг
Београд: Лагуна, 2012.

PREPORUČUJEMO

1. Konrad Lorenc: **OSAM SMRTNIH GREHOVA CIVILIZOVANOG ČOVEČANSTVA** / Beograd: B. Kukić; Čačak: Gradac K, 2019.

Preuzeto sa sajta: <https://www.blic.rs/kultura/osam-smrtnih-grehova-savremenog-svetasta-nanosi-vecu-stetu-dusi-danasnjeg-covecanstva/2k1fm2y>

„Mora čovek da se pita šta nanosi veću štetu duši današnjeg čovečanstva: zaslepljujuća pohlepa za novcem ili iznurujuća žurba. Bilo koje da je od ta dva, u interesu je moćnika svih političkih pravaca da podstiču i jedno i drugo i da do hipertrofije povisuju one motivacije koje čoveka pokreću na nadmetanje”, napisao je Konrad Lorenc u knjizi *Osam smrtnih grehova civilizovanog čovečanstva*. Knjigu je u prevodu Živote Filipovića objavio prošle godine „Gradac”, a autor je u uvodnim redovima istakao da ju je napisao u nadi da će doprineti umanjenju opasnosti koje ugrožavaju čovečanstvo.

Poremećaj u funkcionisanju

Reč je o problemu koji je u korenu i ostalih a odnosi se na potpuno ljudsko odustajanje od pitanja i vrednosnog kriterijuma – mere. Sistem u kome živi ga na to nagoni a čovek pritom zaboravlja da su ljudi stvorili sisteme.

Među uzrocima sveg organskog nastajanja, piše Lorenc, pored procesa mutiranja i novog kombinovanja gena, najvažniju ulogu igra prirodno odabiranje – selekcija. Proizvod njenog dejstva je ono što nazivamo prilagođavanje, proces kojim organizam pribavlja za sebe informaciju koja postoji u okolini a od značaja je za njegov opstanak – stiče znanje o okolini. Navodi i niz primera; zbog čega je mačka razvila kandže, kameleon menja boje...

Između ostalog ističe; „Čemu čovečanstvu služi njegova bezmerna takmičarska žurba koja narasta do ludila, sve veće i sve strahotnije naoružavanje, sve zamašnije izrođavanje urbanizovanog čoveka u mekušca itd. (...) Na delu su patološki elementi.”

Prenaseljenost

Kada govori o prenaseljenosti fokusira stambene četvrti „zgradetine za mase koje na zaslužuju ime – kuće”, koje su „štale za iskorišćavane ljude”.

U takvim uslovima, računajući i ostale opisane „grehove”, napominje: „Prve propadaju one najviše i najplemenitije čovekove osobine i sposobnosti, upravo one koje s pravom osećamo i vrednujemo kao specifično ljudske.”

Veli: „Našu ljubav prema bližnjem toliko razređuje masa bližnjih da ona nestaje bez traga. (...) Ne učestvovati emocionalno jedna je od glavnih briga velegrađana. (...) Utorenost mnoštva ljudi na najužem prostoru dovodi ne samo posredno, iscrpljivanjem i zapuštanjem međuljudskih odnosa, do pojave obeščovečenja; ona i sasvim neposredno izaziva agresivno ponašanje”. Svet obeležava, ističe, užasna pojava ravnodušnosti.

Pustošenje životnog prostora

„Sasvim je samo po sebi razumljivo da tamanitelj ima gorući interes za opstanak vrste plena od koje živi, bila to životinja, biljka...” Samo je, kaže, čovek okrenut preteranom iskorišćavanju svega oko sebe.

„Žurba današnjeg doba ne ostavlja vremena ljudima da ispituju i razmisle pre nego što deluju. Beslovesnici se još ponose time što su činitelji dok i prema prirodi i prema samima sebi postaju počinitelji. (...) Što se tiče ekološke budućnosti zemljoradnje, ali i u pogledu medicinskih pitanja vlada naprosto neverovatna nepromišljenost. Oni koji su upozoravali, istupajući protiv nepromišljenog korišćenja otrova, diskreditovani su i ućutkivani na najsravniji način.” Pustošeci prirodu vandalski, piše Lorenc, čovečanstvo samo sebe ugrožava ekološkom propašću, a kada to ekonomski oseti možda će uvideti greške, ali će biti kasno.

„Ali ono najmanje oseća koliko tokom ovog varvarskog procesa ozleđuje sopstvenu dušu. (...) Estetsko i etičko izopačenje ljudi. (...) Kako da dete odrastajući stekne poštovanje prema bilo čemu ako je sve što ga okružuje veoma banalno i tužno delo ljudskih ruku”. Čovek se, kaže, ponaša kao kancer. „Ćelija zloćudnog tumora razlikuje se od normalne telesne ćelije pre svega po tome što je izgubila onu genetsku informaciju koja joj je potrebna da bi igrala svoju ulogu kao koristan član u interesnoj zajednici tela. Deli se i razmnožava bezmerno i bezobzirno izjedajući organizam na kome živi.”

Po njegovim rečima, totalno slepilo duše za sve što je lepo, a koje danas tako rapidno na sve strane uzima maha, jeste bolest duha koja mora da se shvati ozbiljno, već zbog toga što ide ruku pod ruku sa neosetljivošću prema onom što je etički škodljivo.

„Od predsednika opštine nekog malog mesta do ministra privrede neke velike moćne države postoji potpuno jedinstvo mišljenja da lepoti prirode ne smeju da se prinose privredne, a pogotovo ne političke – žrtve.”

Trka sa samim sobom

„Mora čovek da se pita šta nanosi veću štetu duši današnjeg čovečanstva: zaslepljujuća pohlepa za novcem ili iznurujuća žurba. Bilo koje da je od ta dva, u interesu je moćnika svih političkih pravaca da podstiču i jedno i drugo i da do hipertrofije povisuju one motivacije koje čoveka pokreću na nadmetanje”. Piše da pored pohlepe za posedovanjem veliku ulogu igra i strah: „Strašljiva žurba i žuran strah doprinose da čovek sebe liši najbitnijih osobina. Jedna od njih je – refleksivnost”. Ljudi su se danas, veli, lišili promišljanja. I, između ostalog, postavlja pitanje: „Ali koliko danas još ima ljudi koji uopšte razumeju čoveka kada želi da im objasni da

novac po sebi ne predstavlja vrednost". Vrednost novcu je dao čovek, dobrovoljno, praveći od njega najvećeg boga.

Smrt osećanja

Analizira Lorenc kako je zahvaljujući profitabilnim odnosom prema okolini moderan čovek „tržišnu situaciju” preneo u emocije, napravio ekonomiju prijatnost - neprijatnost. Tako su se stvari neizbežno pomerile u pravcu sve manje osetljivost prema onome izaziva prijatnost. („Napredak gubitka sposobnosti za doživljavanje prijatnosti velikim delom potiče iz navikavanja na sve jače podsticaje”) Napominje i: „Rastuća netrpeljivost prema neprijatnosti dovodi do toga da ljudi gube sposobnost da tegoban rad ulažu u poduhvate koji tek dugoročno obećavaju prijatnost”. Potreba za trenutnim zadovoljenjem, ističe, zapravo radi protiv zadovoljenja jer pravo zadovoljenje se postiže tek ako je čovek sebe uložio u nešto. Primećuje da je kod mladih sve rasprostranjenija zabluda da je ljubav samo izvor zadovoljstva. Savlađivanje prepreka, piše Lorenc, i za razvoj i za zadovoljstvo. Ali, „prepreko moraju biti prirodne na neki način pravične. (...) Savladavanje namerno izazvanih otežavanja života (kao što su socijalne razlike, nepravda...) ne pruža zadovoljenje, naprotiv”.

Genetsko propadanje

Posvećuje pažnju nastanku i očuvanju socijalnih ponašanja koja donose korist zajednici ali ne i pojedincu, ili mu čak nanose štetu. „Čavke su razvile odbrambenu reakciju zbog koje se svaka jedinka sa izvanrednom hrabrošću angažuje za odbranu suvrnika kojeg je uhvatila neka zver”. Čovek, međutim, sve više gubi čak i percipiranje pojma društvenog dobra. „Društvo sve više prožimaju „asocijalni elementi” koji parazitski žive od socijalnih ponašanja još normalnih članova socijalne zajednice”. Lorenc smatra da čovek ima urođena saosećanja, pravičnost... koja su u međuvremenu „teško stradala”. Govori o „patološkim ekstremima formiranja javnog mnjenja” koja postaju mejnstrim.

„Današnji nakazni oblik liberalne demokratije nalazi se na kulminacijskoj tački”, napominje Lorenc. I ističe: „Među uslovima modernog civilizacijskog života na delu nije nijedan faktor koji selekciju vrši ciljajući na dobrotu i pristojnost, izuzimajući urođeno osećanje za ove vrednosti tamo gde je još postoji. U režimu privredne konkurencije zapadne kulture selektivnu prednost nedvosmisleno ima onaj koji te vrednosti negira”.

Kapital i njegova logika vode infantilizaciji, jer „Infantilan čovek je nekreativan a društvo forsira i fabrikuje takve.” (...) „Nesumnjivo nam propadanjem genetski ukotvljenog socijalnog ponašanja preta apokalipsa, i to u jednom posebno groznom obliku”. Napominje da nada leži u detinjoj čistoti i naivnosti koja se kod odraslih ogleda u kreativnosti i citira Šilera: „Čovek je sasvim čovek samo tamo gde se igra”.

Kidanje tradicije

Pišući o tradiciji govori o njoj kao o saznanjima na koja se ljudi oslanjaju da bi išli dalje, napredovali, a ne kao stegu bilo koje vrste. „Mlađa generacija počinje sasvim nedvosmisleno da se prema starijoj ponaša kao prema nekoj tuđoj pseudovrsti”. To, naravno, dovodi do „funkcijskog poremećaja procesa razvoja”, odnosno nazadovanja. Napominje da se zaboravilo da „poštovanje hijerarhije nije prepreka za ljubav”.

Podložnost indoktriniranju

Baveći se procesom saznavanja Lorenc percipira onaj njegov deo na koji se indoktrinacija naslanja i skreće pažnju: „Stvarno satansko indoktriniranje se ispoljava kada u jednoj opakoj zabludi sjedinjuje goleme mase ljudi, cele kontinente, pa možda i celo čovečanstvo. A upravo ta opasnost nam sada preti.” I potom ističe da moćnici Amerike, Kine, Rusije, koji god, danas „su u jednoj tački posve istog mišljenja: da je neograničena podložnost čoveka uslovljavanju poželjna u najvišem stepenu. Kapitalističkom vlasniku, kao i komunističkom funkcioneru podjednako je stalo do toga da se ljudi uslovljavaju i preobražuju u što uniformnije, bezotporne podanike.”

Pritom, piše, oni „nisu neki satanski prepametni nadljudi nego i sami čovečne žrtve sopstvene nečovečne doctrine”. Interesantno, Lorenc je ovu knjigu napisao 1972, reklo bi se proročki, a na završnim stranicama ističe: „Na zabludi da od čoveka baš sve može da se napravi zasnivaju se smrtni grehovi koje civilizovano čovečanstvo čini protiv prirode, protiv ljudske prirode i protiv čovečnosti”.

2. Mirko Demić: **APOKRIFI O FURTULI** / Beograd: Centar za izučavanje tradicije Ukronija, 2020.

Preuzeto sa sajta:

https://www.delfi.rs/knjige/49366_apokrifi_o_furtuli_knjiga_delfi_knjizare.html

I dalje sam uveren da je to bar drugačija knjiga, knjiga koja za nijansu pomera granice ili bar postavlja poneko neočekivano pitanje. Ako ništa drugo – bar sam se poigrao sa postmodernom, kad se ona već tako bezosećajno igra sa nama. Verovao sam da njome opovrgavam uvreženo mišljenje po kojem je postmoderna uvela neozbiljnost u našu književnost i pokušao da pokažem kako se njenim strategijama i metodama može progovoriti (i svedočiti) o najtežim temama.

Mirko Demić

3. Miljenko Jergović: **HERKUL** / Beograd: BOOKA, 2020.

Preuzeto sa sajta: <https://www.booka.rs/knjige/savremena-knjizevnost/herkul/>

General, veteran i heroj ratova u Bosni i Hercegovini i Hrvatskoj, Anto Gavran, zvani Ćumur, u svojoj velelepnoj kući na jadranskoj obali, u mestu Brižnik, daje intervju upravo na dan važne fudbalske utakmice između reprezentacija Hrvatske i Srbije. Istovremeno, nakon više od trideset godina izbeglištva i upornog izbegavanja povratka u Sarajevo, uspešni grafički dizajner i njegova supruga arhitekta odlučuju da svojim jaguarom prvi put dođu na odmor na jadransku obalu. Te večeri, na magistrali koja prolazi kroz Brižnik događa se nesreća, kojom započinje odvijanje jedne strašne, neželjene povesti.

Herkul Miljenka Jergovića ubojita je, opominjuća satira protiv svakog, a posebno domaćeg, nacionalizma i lokalnog fašizma. Ovo je knjiga koja je i mračna i smešna, knjiga iz koje nam iskače nevoljna budućnost sveta. *Herkul* je kratak roman o opasnosti svakog fanatizma i laganog baratanja velikim rečima, opomena za nas ovdašnje. Roman nad kojim ćemo plakati, smejati se i užasavati, istovremeno.

4. Siniša Mišić: **SRPSKO SELO U SREDNJEM VEKU** / Beograd: Evoluta, 2019.

Preuzeto sa sajta: <https://www.evoluta.rs/shop/srpsko-selo-u-srednjem-veku/>

...Selo je prostorno definisano prema spoljnom svetu, ali i unutar sopstvenih granica. U svetu granica i međa ono je ograđeno u prostoru, vremenu i srednjovekovnom društvu. Spoljno okruženje jednog seoskog naselja predstavlja njegova župa. To je svet u kome ono živi, radi i funkcioniše. Posle XII veka, sa procesom formiranja velikih vlastelinstava sa širokim imunitetima, selo se izdvaja iz župe i postaje deo vlastelinstva u kome ostvaruje svoja prava i obaveze. Svako seosko naselje ima svoj atar u kome se nalaze obradive površine seljaka (njive, vinogradi, vrtovi) i njihovog zemaljskog gospodara (stupovi, carine). U ataru sela se nalaze i livade, senokosi, obični pašnjaci koji mogu biti i seoski. Pejzaž atara upotpunjuju površine koje seoska zajednica zajednički iskorišćava (reke, šume, pašnjaci). Pojedina sela su imala i svoju zajedničku planinu.

Preuzeto sa sajta:

https://www.delfi.rs/knjige/151693_srpsko_selo_u_srednjem_veku_knjiga_delfi_knjizare.html

Knjiga pred nama plod je višegodišnjih autorovih istraživanja povezanih sa jednom širom temom. Naime, od 2005. godine autor je okupio istraživački tim oko projekta za izučavanje srpskih srednjovekovnih naselja. U okviru ovog projekta do sada je objavljeno na stotine rasprava i članaka, i nekoliko monografija. U okviru ovih istraživanja 2010. godine objavljen je i *Leksikon gradova i trgova srednjovekovnih srpskih zemalja*, kao kolektivno delo više autora.

Srpsko selo u srednjem veku predstavlja sintezu dugogodišnjih istraživanja samog autora, kao i istraživanja drugih istoričara i pravnika, posebno T. Taranovskog i M. Blagojevića. Autor se

ovom temom dugo bavio i objavljivao rezultate, što u člancima, što u monografijama. Ovi rezultati su predstavljeni u izmenjenom obliku i kao deo ove sinteze. Naravno da su ovde uzeti u obzir i rezultati St. Novakovića, koji je ovu temu i pokrenuo pre 150 godina, ali u znatno oskudnijem obimu i obliku. Uprkos činjenici da je kritička historiografija bila na samim počecima, ovaj genijalni diletant ispravno je ocenio važnost ove teme za proučavanje srpskog srednjeg veka.

5. Đorđe Kostić: **TRPEZA ZA UMORNE PUTNIKE: Evropski putopisci o ishrani u Srbiji u 19. veku** / Beograd: Geopoetika izdavaštvo, 2019.

Preuzeto sa sajta: <http://www.geopoetika.com/book.php?id=4731>

Tragom mnoštva evropskih putnika namernika, koji su stizali sa raznih strana i različitim povodima, Đorđe S. Kostić nas svojom knjigom – kulinarskim bedekerom i azbučnikom srpskog „blagoutrobija”, vodi kroz Srbiju devetnaestog veka. U zemlji koja je postepeno dobijala svoje prepoznatljive obrise na karti Evrope, kao ulazna kapija na putu ka nepoznatom, haotičnom ali izazovnom „Orijentu”, stranci su srdačno dočekivani i ugošćavani za kneževskom i kraljevskom trpezom, u prvim beogradskim modernim hotelima, palanačkim kafanama, manastirskim konačištima, putničkim svratištima, seoskim krčmama i kolibama ili uz ognjište pod vedrim nebom.

Ostavljajući svoje utiske o jelima i piću, običajima za stolom, slavama i teferičima, načinu pripremanja hrane, gajenju voća, povrtarskim kulturama, vinovoj lozi, otkrivali su savremenima jedan do tada malo ili nikako poznat deo, za njih, ako ne „prave Evrope”, onda makar „evropske Turske”, kasnije „Balkana”, „Jugoistoka”. Zapažajući posebnosti „srpskog jelovnika”, uočavali su uticaje, različite lokalne kuhinje, njegove dobre i – povremeno za njih – njegove teško svarljive osobine, oslobađali se predrasuda o domaćinima i zemlji. Kroz „prizmu jelovnika” prelamali su se i procesi „deorijentalizacije”, i „evropeizacije” promene socijalnih, privrednih i kulturoloških obrazaca mladog srpskog modernog društva.

Pažljivo iščitavajući ova svedočanstva, Đorđe S. Kostić, iskusan i akribičan istraživač, otkriva podjednako zanimljiv i važan, do sada zanemaren, deo naše društvene istorije, potvrđujući tačnost zapažanja, jednog od „njegovih” putnika, francuskog ekonomiste Emila de Lavelea, koji je osamdesetih godina devetnaestog veka zapisao, kako „uvek treba znati šta u kojoj zemlji ljudi jedu; od seljaka u kolibi do princa... jer to omogućava da se shvati nacionalno bogatstvo i sazna više o lokalnim resursima.”

Milan Ristović

6

ЛИСТА НАЈЧИТАНИЈИХ КЊИГА

**ЛИСТА НАЈЧИТАНИЈИХ КЊИГА У БИБЛИОТЕЦИ УПРАВЕ
ЗА ПЕРИОД ЈАНУАР–ФЕБРУАР 2021. ГОДИНЕ**

1. УЗНЕМИРЕНИ ЛЈУДИ
Фредрик Бакман
Београд: Лагуна, 2020.
2. КРАЉЕВСТВО
Ју Несбе
Београд: Лагуна, 2020.
3. ПОГЛЕДАЈ ШТО ЈЕ МАЧКА ДОНИЈЕЛА
Анте Томић
Београд: Лагуна, 2020.
4. ОСТРВО ПЕЛИКАНА
Миодраг Мајић
Београд: Вулкан издаваштво, 2020.
5. ТЕЛО: ВОДИЧ ЗА ВЛАСНИКЕ
Бил Брајсон
Београд: Лагуна, 2020.
6. ГОСПОДИН ПОГРЕШНИ
Мирјана Бобић Мојсиловић
Београд: Лагуна, 2019.
7. ЛЈУБАВНЕ ПРИЧЕ
Херман Хесе
Београд: Дерета, 2019.
8. МАПА КОЈА ВОДИ ДО ТЕБЕ
Џозеф Монингер
Београд: Лагуна, 2019.
9. ДОДИР ТЛА
Рани Маника
Београд: Лагуна, 2009.
10. МАТИ ПИРИНЧА
Рани Маника
Београд: Лагуна, 2004.